

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin
2016-cı il 6 dekabr tarixli
Fərmanı ilə təsdiq edilmişdir

Azərbaycan Respublikasında peşə təhsili və təliminin inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi

Mündəricat

1. QISA XÜLASƏ	3
2. QLOBAL TRENDLƏR	4
3. MÖVCUD VƏZİYYƏTİN TƏHLİLİ	6
3.1. Peşə təhsili və təlimi sektorunun mövcud vəziyyəti.....	6
3.2. Peşə təhsili və təlimi sektorunun GZİT təhlili	9
4. STRATEJİ BAXIŞ	10
4.1. 2020-ci ilədək strateji baxış.....	10
4.2. 2025-ci ilədək olan dövr üçün uzunmüddətli baxış	11
4.3. 2025-ci ildən sonrakı dövr üçün hədəf baxış.....	13
5. HƏDƏF İNDİKATORLARI	15
6. STRATEJİ MƏQSƏDLƏR	15
7. STRATEJİ HƏDƏFLƏR	16
7.1. Strateji hədəf 1. İşəgötürənlərin peşə təhsili və təlimi sisteminə inteqrasiyası ...	16
7.1.1. Prioritet 1.1. İşəgötürənlərlə tərəfdaşlığın qurulması	16
7.1.2. Prioritet 1.2. Peşə təhsili sistemində ixtisaslı yeni mütəxəssislərin cəlb edilməsi	22
7.2. Strateji hədəf 2. Nəticələrə əsaslanan güclü maliyyələşdirmə sisteminin yaradılması	24
7.2.1. Prioritet 2.1. Peşə təhsili sisteminin gələcək inkişafını təmin etmək üçün əlavə dövlət, özəl və beynəlxalq maliyyələşdirmə mənbələrinin müəyyən edilməsi	25
7.2.2. Prioritet 2.2. Fəaliyyətin nəticələrinə əsaslanan həvəsləndirmə mexanizmlərinin tətbiqi.....	28
7.3. Strateji hədəf 3. Məqsədli peşə inkişafı proqramlarının yaradılması	30
7.3.1. Prioritet 3.1. Yaşlılar üçün peşə təliminin və ixtisasartırmanın təmin edilməsi.....	30
7.4. Strateji hədəf 4. Sektorlar üzrə spesifik proqramların yaradılması	32
7.4.1. Prioritet 4.1. Kiçik və orta sahibkarlıq subyektləri üçün model müəssisələrin yaradılması və sahibkar düşüncə tərzinin təşviqi istiqamətində peşə təhsili və təlimi müəssisələrinin fəaliyyətinin təşkili	32
7.4.2. Prioritet 4.2. Sektorlar üzrə tələblərin qarşılınmasına dəstək verilməsi	34
7.5. Strateji hədəf 5. Peşə təhsili və təlimi üzrə hədəflərin əldə olunmasına təkan verəcək vasitələrin tətbiqi	36
7.5.1. Prioritet 5.1. İnfomal və qeyri-formal üsullarla əldə edilmiş sərəfşələrin tanınması	36
7.5.2. Prioritet 5.2. Məlumatların şəffaf monitorinqinin və vahid bazasının təmin edilməsi.....	37
8. MALİYYƏLƏŞDİRMƏ MEXANİZMLƏRİ	40

9. İCRA, MONİTORİNG VƏ QIYMƏTLƏNDİRMƏ	41
10. TƏDBİRLƏR PLANI.....	43

1. QISA XÜLASƏ

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “Milli iqtisadiyyat və iqtisadiyyatın əsas sektorları üzrə strateji yol xəritəsinin başlıca istiqamətləri”nin təsdiqi və bundan irəli gələn məsələlər haqqında” 2016-cı il 16 mart tarixli 1897 nömrəli Sərəncamına əsasən İşçi qrup yaradılaraq, 8 əsas və 3 yardımçı olmaqla, 11 sektor üzrə Azərbaycan iqtisadiyyatının 2020-ci ilədək iqtisadi inkişaf strategiyasının və tədbirlər planının, 2025-ci ilədək olan dövr üçün uzunmüddətli baxışın və 2025-ci ildən sonrakı dövr üçün hədəf baxışın hazırlanması barədə müvafiq tapşırıqlar verilmiş və həmin tapşırıqların icra edilməsi məqsədilə “Azərbaycan Respublikasında peşə təhsili və təliminin inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi” (bundan sonra – Strateji Yol Xəritəsi) sənədi hazırlanmışdır.

Bu sənəd peşə təhsili və təlimi sahəsində dünyada mövcud meyillər nəzərə alınmaqla, ölkədə əmək bazarının tələblərinə uyğun təhsil proqramları əsasında ixtisaslı kadrlar hazırlayan peşə təhsili sisteminin inkişaf etdirilməsi məqsədilə çeviklik və inteqrasiya prinsipləri əsasında hazırlanmışdır.

Sənəddə peşə təhsili və təlimi sektoru üzrə 2020-ci ilədək strateji baxış, 2025-ci ilədək olan dövr üçün uzunmüddətli baxış və 2025-ci ildən sonrakı dövr üçün hədəf baxış müəyyən edilmişdir. 2020-ci ilədək olan dövr üzrə strateji baxışa nail olmaq üçün strateji hədəflər və prioritetlər, o cümlədən icra müddətləri göstərilməklə müvafiq tədbirlər, əsas və digər icraçılar, gözlənilən təsirlər, icra mexanizmləri təfsilatlı şəkildə hazırlanmışdır. Qısamüddətli dövrdə prioritetlərin diqqətlə seçilərək icra edilməsi orta və uzunmüddətli dövr ərzində görüləcək işlər üçün zəmin hazırlayacaqdır. Bundan əlavə, Strateji Yol Xəritəsi yerli və beynəlxalq səviyyədə özəl sektor nümayəndələri üçün məlumat və əməkdaşlıq vasitəsi olacaqdır.

Milli iqtisadiyyat və iqtisadiyyatın əsas sektorları üzrə strateji yol xəritəsinin başlıca istiqamətləri rəhbər tutulmaqla, 2020-ci ilədək olan dövr ərzində Azərbaycan Respublikasının peşə təhsili və təlimi sistemində aşağıdakı strateji hədəflər müəyyən edilmişdir:

- işəgötürənlərin peşə təhsili və təlimi sistemində inteqrasiyası;
- nəticələrə əsaslanan güclü maliyyələşdirmə sisteminin yaradılması;
- məqsədli peşə inkişafı proqramlarının yaradılması;
- sektorlar üzrə spesifik proqramların yaradılması;
- peşə təhsili və təlimi üzrə hədəflərin əldə olunmasına təkan verəcək vasitələrin tətbiqi.

Peşə təhsili və təlimi sektorunda müəyyən edilmiş prioritetlərin real ÜDM-ə təsirinin təxminən 6 milyon manat olacağına baxmayaraq, bu prioritetlər digər sektorların prioritetləri çərçivəsində 1 milyard manat məbləğində dolayı təsirin meydana çıxmasına səbəb olacaqdır. Belə ki, peşə təhsili və təlimi sektoru iqtisadiyyatın digər sektorları ilə qarşılıqlı əlaqədə olmaqla, həmin sektorların potensialının tam reallaşdırılmasında mühüm rol oynayır və bu sektora qoyulan investisiyalar nəticədə iqtisadiyyata multiplikativ təsir göstərir.

Strateji Yol Xəritəsi çərçivəsində peşə təhsili və təlimi ilə bağlı prioritetlər üzrə əldə olunacaq nəticələr və tələb olunan investisiyalar aşağıdakı cədvəldə göstərilmişdir.

Cədvəl 1. Strateji Yol Xəritəsi çərçivəsində görülməli tədbirlər üzrə tələb olunan investisiya məbləği və gözlənilən nəticələr

No	Prioritetin adı	Real ÜDM-ə təsiri (milyon manatla, 2020)	Məşğulluq (tam ştatlı işçilər, 2020)	İnvestisiya (milyon manatla)
1.1.	İşəgötürənlərlə tərəfdaşlığın qurulması	1	–	165
1.2.	Peşə təhsili sisteminə ixtisaslı yeni mütəxəssislərin cəlb edilməsi	2	195	–
2.1.	Peşə təhsili sisteminin gələcək inkişafını təmin etmək üçün əlavə dövlət, özəl və beynəlxalq maliyyələşdirmə mənbələrinin müəyyən edilməsi	2	–	23
3.1.	Yaşlılar üçün peşə təliminin və ixtisasartırmanın təmin edilməsi	1	177	–

Qeyd 1. Bu cədvəldə yalnız 10 milyon manatdan çox investisiya tələb edən və ya 100-dən çox iş yerinin açılmasına şərait yaradan prioritetlər göstərilmişdir. Digər prioritetlər nəzərdə tutulan nəticələrin əldə olunmasında dəstəkləyici rola malikdir.

Qeyd 2. Bu rəqəmlər prioritetlərin təsirləri barədə müəyyən təsəvvür yaratmaq məqsədilə verilmişdir. Tədbirlərin icrası zamanı hər bir prioritet üzrə hərtərəfli təhlillərin aparılması və rəqəmlərin dəqiqləşdirilməsi zəruridir.

2. QLOBAL TRENDLƏR

Peşə təhsili rəqabətqabiliyyətli iqtisadiyyatın və inkişaf etmiş cəmiyyətin təşəkkül tapmasında böyük əhəmiyyətə malikdir. Yerli və beynəlxalq qurumlar və ölkələrin iqtisadi inkişaf istiqamətlərini müəyyənləşdirən məsul şəxslər iqtisadiyyatın inkişafı və sosial bərabərliyin təmin edilməsinə nail olmaq üçün müasir peşə təhsili sisteminin bərqərar olmasına xüsusi önəm verirlər.

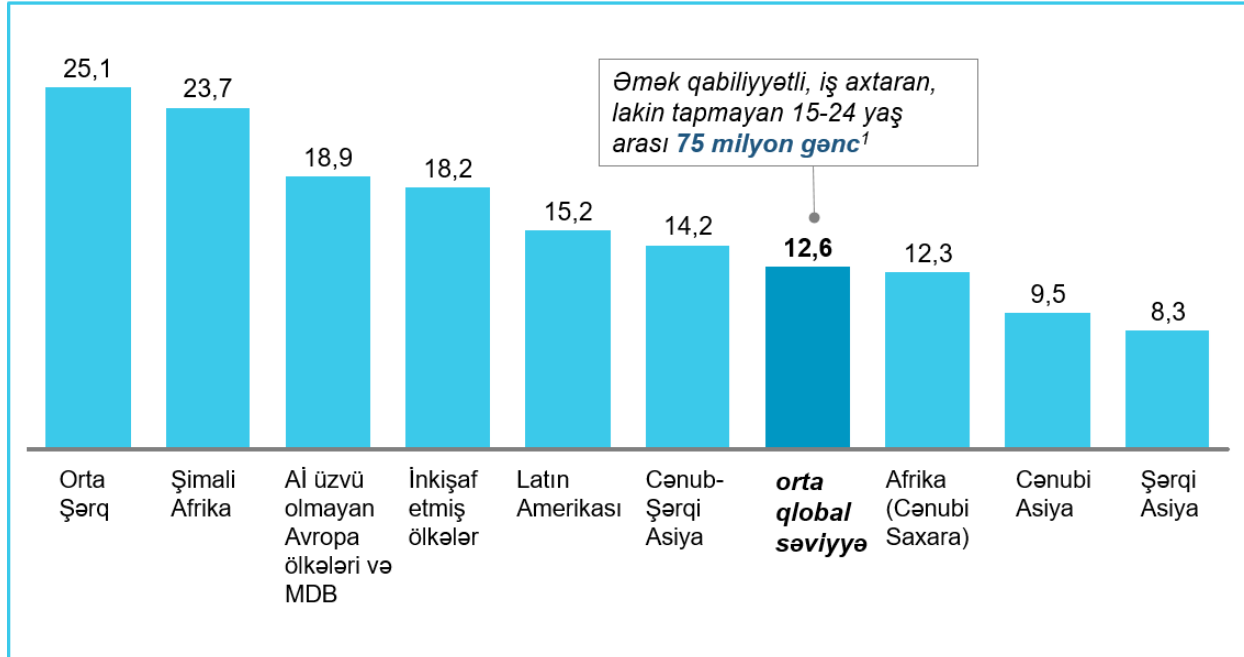
Dörd mühüm global trend iqtisadi məhsuldarlığın amili kimi peşə təhsili və təliminin əhəmiyyətini artırır: qloballaşma, global iqtisadi mühit, məhsuldarlıq tələbləri və məşğulluq üçün təhsilə diqqətin artması.

Qloballaşma ölkələr arasındakı əlaqələri genişləndirir və bunun nəticəsi olaraq təhsil sistemlərinin fəaliyyət və effektivliyinin müqayisəsinə maraq artır. Bundan əlavə, regional və global dəyər zəncirində ölkələr arasında rəqabətin artması yüksəkixtisaslı işçi qüvvəsinə tələbat yaradır. Qlobal innovasiya iqtisadiyyatı şəraitində belə işçi qüvvəsi olan ölkələr üstünlüyə malik olur.

İkincisi, global iqtisadi mühit fundamental iqtisadi bacarıqlara diqqəti artırmışdır. Bir sıra ölkələrdə global iqtisadi qeyri-müəyyənliyin təsiri nəticəsində biznesə etimad zəifləmiş, iş yerlərinin sayı azalmışdır. İşsizlik səviyyəsinin yüksək olmasına baxmayaraq,

istedadlı işçi qüvvəsinin çatışmazlığı təhsil sistemi ilə əmək bazarının tələbləri arasındakı uyğunsuzluğun nəticəsi kimi qiymətləndirilir. Xüsusən də, cari qlobal mühitdə gənclər arasında işsizlik səviyyəsinin yuxarı olması iqtisadi inkişafı ləngidən və sosial sabitliyi pozaan mühüm problemlərdən biridir (şəkil 1).

Şəkil 1. 15-24 yaşlı gənclər arasında işsizlik səviyyəsi (faizlə, 2010-cu il üzrə)

1. Bundan başqa, işlə təmin olunmasına baxmayaraq, 152 milyon gənc yoxsulluq şəraitində yaşayır (adambaşına düşən gündəlik gəlir 1,25 ABŞ dollarından aşağı olmaqla).

Mənbə: Beynəlxalq Əmək Təşkilatı, Qlobal Məşğulluq Trendləri

Dünyada iqtisadi qeyri-müəyyənlik və yeni bazarlara çıxış imkanı uğrunda artan rəqabət məhsuldarlıq tələblərinin artmasına səbəb olmuşdur. Buna müvafiq olaraq, dünya ölkələri bazarların, şirkətlərin və fərdlərin əmək məhsuldarlığının artırılmasına getdikcə daha çox diqqət yetirirlər. Burada texnologiya katalizator rolunu oynayaraq, təhsil müəssisələrini əmək bazarının tələblərinə cavab verməyə imkan verən vasitələrlə təmin edir. İnformasiya texnologiyaları "öyrətməklə öyrənmək" modelində məhsuldarlığın artırılmasını asanlaşdırır.

Dördüncüsü, getdikcə artan ixtisaslı kadr çatışmazlığı problemini həll etmək, tələbələrə və işəgötürənlərə ehtiyaclarını təmin etmək məqsədilə təhsilə maraq daha da artmaqdadır. İxtisaslı kadr çatışmazlığının getdikcə artması, əsasən, təhsil və əmək bazarı arasında kəmiyyət, keyfiyyət və gözləntilər baxımından uyğunsuzluqlarla əlaqədardır. Kəmiyyət baxımından uyğunsuzluqlar müxtəlif ixtisas dərəcələri (ilk, orta və ya ali ixtisas) və sahələr (tibb, texnologiya və s.) üzrə əmək bazarında bəzən tələb olunandan çox, bəzən isə tələb olunandan az sayda kadrların hazırlanması nəticəsində yaranır. Keyfiyyət uyğunsuzluqları məzunların işəgötürənlərin iş sərəfələri və işə hazırlıq səviyyəsi ilə bağlı tələblərinə uyğun olmaması nəticəsində baş verir. Həmçinin ixtisasın təmin etdiyi gələcək imkanlar və karyera uğurunu təmin edəcək digər vasitələrlə bağlı yanlış ilkin təsəvvürlər təhsil və əmək bazarı arasında gözləntilər baxımından uyğunsuzluğa səbəb olur.

Sərəfətli işçi qüvvəsinə olan tələbatı ödəmək üçün bir çox dünya ölkələri peşə təhsilinin inkişafı və işsizliyin azaldılması istiqamətində müvafiq hüquqi və iqtisadi

islahatlar həyata keçirirlər. Peşə təhsili sahəsində həyata keçirilən islahatlar sabahın işçi qüvvəsinin kiçik və orta sahibkarlığın üstünlük təşkil etdiyi dəyişən və rəqabətli əmək bazarının tələblərinə uyğun səviyyədə hazırlanması məqsədi daşıyır.

Global trendə görə, təhsilini ali məktəbdə davam etdirmək istəyən şagirdlər orta məktəbi peşə-ixtisas təhsili sənədi ilə bitirməyə üstünlük verirlər. Bu halda onlar orta məktəb attestatı ilə yanaşı, əlavə bir peşəyə də yiyələnmiş olurlar və arzu etdikləri sahəni daha dərindən mənimsəyirlər.

Beynəlxalq sertifikatla malik peşə təhsili məzunlarına tələbat həm beynəlxalq, həm də yerli səviyyədə yüksək olaraq qalır. Bu zaman mütəxəssislərin xaricdə işləmək imkanları əhəmiyyətli dərəcədə artır. Peşə təhsili elektron dərsliklər və simulyatorlardan istifadə olunmaqla daha praktiki istiqamət alır.

Dövlət-özəl tərəfdaşlığı çərçivəsində infrastruktur və digər xərclərin optimallaşdırılması və vəsaitlərdən istifadənin səmərəliliyinin artırılması peşə təhsilində yeni əməkdaşlıq imkanları yaradır. Dəyişən əmək bazarının tələblərinə çevik uyğunlaşan müvafiq peşə təhsili proqramları ilə işəgötürənlərin təlim tələblərinin vaxtında qarşılınması və kadrların yenidən hazırlanması müasir peşə təhsili müəssisələrini səciyyələndirən əsas xüsusiyyətlərdəndir. Qeyd edilənlərlə yanaşı, müasir peşə təhsilində əsas trendlərdən biri də peşə təhsili məzunlarına sahibkarlıq bacarıqlarının aşılınması, bununla da onların öz yeni iş yerlərini yaratmağa həvələndirilməsidir.

Əmək bazarının tələblərinə uyğun kadr hazırlayan peşə təhsili sisteminin yaradılması inkişaf etməkdə olan ölkələrdə daha böyük əhəmiyyət kəsb edir. Belə ki, bu ölkələrin TIMSS (Riyaziyyat və Təbiət Elmləri üzrə Beynəlxalq Qiymətləndirmə Proqramı) üzrə göstəriciləri getdikcə aşağı düşür. Bundan əlavə, bu cür ölkələrdə sistemin fəaliyyətində keyfiyyətə nəzarətin və qiymətləndirmənin lazımı səviyyədə olmaması təhsilin keyfiyyətinə mənfi təsir edən amil kimi çıxış edir.

Peşə təhsili və təliminin ümumi iqtisadi inkişafdakı əhəmiyyətini nəzərə alaraq, bir çox dünya ölkələri bu sahənin inkişafı üzrə proqramlar hazırlayır və həyata keçirir. İstehsalat təcrübələri ilk və orta peşə təhsili məzunları üçün təhsildən məşğulluğa keçidi təmin edən ən effektiv alətlərdən biri kimi öz təsdiqini tapmışdır və real sektorla bu cür əməkdaşlıq real iqtisadi təsir yaradan mühüm bir vasitədir.

Beynəlxalq təcrübə göstərir ki, peşə təhsili və təliminin dəyər zəncirində müdaxilələrin effektivliyini təmin edən bir sıra aparıcı uğur faktorları vardır. Birincisi, uğurlu müdaxilələrdə məlumatların toplanılması və yayılması daha yaxşı həyata keçirilir və maraqlı tərəflərin məlumatlandırılması, şəffaflığın təmin edilməsi və fəaliyyətə nəzarət edilməsi üçün daha geniş imkanlar yaradır. Digər tərəfdən, daha transformativ həll yolu müəyyən bir sahə üzrə çalışan çoxsaylı təminatçı və maraqlı tərəflərin cəlb edilməsindən ibarətdir. Konsensusa əsaslanan, xərclərin bölüşdürülməsini, risklərin azaldılmasını təmin edən bu cür sektorlar üzrə əməkdaşlıqlar stimullaşdırılır.

Peşə təhsilinin cəlbediciliyini artırmaq üçün dünya ölkələrində həm şagirdlər, həm də işəgötürənlər stimullaşdırılmaqla, sistemin məhsuldarlığının artırılması təmin edilir. Bundan əlavə, marketing kampaniyaları vasitəsilə peşə təhsilinin ictimai imicinin yaxşılaşdırılmasına getdikcə daha çox diqqət yetirilir.

3. MÖVCUD VƏZİYYƏTİN TƏHLİLİ

3.1. Peşə təhsili və təlimi sektorunun mövcud vəziyyəti

Tarixi ənənələr

Azərbaycanda peşə təhsili və təlimi sistemi milli təhsil sisteminin tərkib hissəsi kimi zəngin tarixə malikdir. 1879-cu ildə Naxçıvanda xarratlıq və çilingərlik üzrə sənətkarlar hazırlayan peşə məktəbləri, 1883-cü ildə Şəkiddə ipəkçilik məktəbi, 1884-cü ildə Gəncədə, 1887-ci ildə isə Bakıda sənət məktəbləri yaradılmış, 1914-cü ilə qədər isə sənət məktəblərinin sayı 10-a çatmışdır.

Sovet İttifaqı dövründə Azərbaycanda peşə məktəblərinin şəbəkəsi genişləndirilmiş, maddi-texniki bazası möhkəmləndirilmişdir. 1980-ci illərdə ölkədə 300 peşə üzrə 100 mindən artıq şagirdin təhsil aldığı 185 peşə tədris müəssisəsinin fəaliyyət göstərməsi, müxtəlif peşə istiqamətləri üzrə hazırlanan ixtisaslı fəhlə kadrlarının istehsalata göndərilməsi bu sahənin inkişafının bariz göstəricisi idi.

1980-ci illərin sonları - 1990-cı illərin əvvəllərində ölkənin sosial-iqtisadi həyatında baş verən hadisələr bu sahənin inkişafına mənfi təsir göstərmiş, peşə təhsili müəssisələrinin maddi-texniki bazası sıradan çıxmağa başlamış və peşə təhsili sistemi tamamilə dağılmaq təhlükəsi ilə üzləşmişdir.

Yeni peşə təhsili siyasətinin çərçivələri

1990-cı illərin ortalarından başlayaraq peşə təhsilinə diqqət artırılmış, onun təkmilləşdirilməsi istiqamətində bir sıra məqsədyönlü tədbirlər həyata keçirilmişdir. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 1996-cı il 23 avqust tarixli 116 nömrəli “Azərbaycan Respublikasında ilk peşə-ixtisas təhsili sisteminin təkmilləşdirilməsi tədbirləri haqqında” qərarına uyğun olaraq, maddi-texniki bazası zəif olan və müasir tələblərə cavab verməyən peşə məktəbləri birləşdirilmiş və ya ləğv edilmiş, texniki peşə təhsili müəssisələrinə peşə məktəbi və peşə liseyi statusu verilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2007-ci il 3 iyul tarixli 2282 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasında texniki peşə təhsilinin inkişafı üzrə Dövlət Proqramı (2007-2012-ci illər)” çərçivəsində bir sıra tədbirlər həyata keçirilmiş və nəticədə, peşə təhsili müəssisələrinə qəbul səviyyəsi yüksəlmişdir. Son illərdə ölkə iqtisadiyyatının diversifikasiyası, qeyri-neft sektorunun davamlı inkişafının təmin olunması istiqamətində aparılan məqsədyönlü islahatlar ölkədə əlavə dəyər yaradan sektorların inkişafını təmin etməklə yanaşı, əmək bazarında rəqabətqabiliyyətli ixtisaslı kadr potensialına tələbatı artırmaqla, bu tələbatın ödənilməsinə imkan verən çevik və bazaryönümlü peşə təhsili sisteminin qurulmasını zəruri edir.

Azərbaycanda peşə təhsilinin inkişafının təmin edilməsi istiqamətində görülən məqsədyönlü tədbirlərin tərkib hissəsi kimi, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi yanında Peşə Təhsili üzrə Dövlət Agentliyinin yaradılması və fəaliyyətinin təmin edilməsi haqqında” 2016-cı il 20 aprel tarixli 869 nömrəli Fərmanına müvafiq olaraq, Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi yanında Peşə Təhsili üzrə Dövlət Agentliyi yaradılmışdır. Bu Fərmanla Agentliyin Əsasnaməsi təsdiq edilmiş və burada onun fəaliyyət istiqamətləri, vəzifələri, hüquqları və fəaliyyətinin təşkili ilə bağlı məsələlər müəyyən olunmuşdur. Agentlik Azərbaycan Respublikasında ilk peşə-ixtisas təhsili sahəsində dövlət siyasətinin həyata keçirilməsi və əlaqələndirilməsini, o cümlədən Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin tabeliyində olan ilk peşə-ixtisas təhsili müəssisələrinin fəaliyyətinin təşkil edilməsini həyata keçirir. Agentliyin təsis edilməsi peşə təhsilinin inkişaf etdirilməsi və müasir dövrün standartlarına uyğunlaşdırılması baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Azərbaycanın peşə təhsili sistemi ilk peşə-ixtisas təhsili müəssisələrindən (peşə məktəbləri, peşə liseyləri və peşə təhsil mərkəzlərindən) ibarətdir. Hazırda ölkənin peşə təhsili sistemində, ümumilikdə, 118, o cümlədən 116 dövlət (onlardan 109-u Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin tabeliyində olan peşə təhsili müəssisələridir) və 2 özəl

təhsil müəssisəsi mövcuddur. Onlardan 6-sı Dağlıq Qarabağ və ətraf ərazilərdə fəaliyyət göstərmiş və hazırda fəaliyyəti dayandırılmış peşə məktəbləridir. Təhsil Nazirliyinin nəzdində fəaliyyət göstərən dövlət peşə təhsili müəssisələrində 154 ixtisas üzrə 24 minə yaxın şagird təhsil alır. Peşə təhsili müəssisələrində təhsil, əsasən dövlət hesabına və qismən ödənişli əsaslarla həyata keçirilir.¹

Həyata keçirilmiş tədbirlərə baxmayaraq, təhsil sisteminin prioritet sahələrindən biri olan peşə təhsili və təlimi sistemində müəyyən problemlər mövcuddur. Belə ki, inkişaf etmiş ölkələrdə orta təhsil pilləsi məzunlarının 40-60 faizi² məhz peşə-ixtisas təhsili müəssisələrinə qəbul olunduğu halda, Azərbaycanda bu rəqəmin 11 faizdən aşağı olması³ əhalinin bu təhsil istiqamətinə marağının az olduğunu göstərir.

Ölkəmizdə mövcud peşə təhsili və təlimi sistemi aşağıdakı xarakterik problemlərlə səciyyələnir:

- ilk peşə-ixtisas təhsili üzrə normativ-hüquqi bazanın yenilənmiş və çevik olmaması;
- maddi-texniki və tədris bazasının fiziki və mənəvi cəhətdən köhnələrək sıradan çıxması;
- peşə-ixtisas təhsili sistemində istifadə olunan təhsil proqramlarının, dərslik və dərs vəsaitlərinin müasir tələblərə cavab verməməsi;
- peşə-ixtisas təhsili müəssisələrinin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi və monitorinqi üçün mütərəqqi mexanizmin olmaması;
- peşə-ixtisas təhsili sistemində mövcud idarəetmənin bazar iqtisadiyyatı prinsipləri ilə tam uzlaşmaması və onun dövlət büdcəsindən maliyyələşdirilməsi mexanizminin kifayət qədər səmərəli olmaması;
- işəgötürən təşkilatların peşə təhsili müəssisələrinin maliyyələşdirilməsində iştirak etməməsi və bunun üçün müvafiq qanunverici bazanın mövcud olmaması;
- peşə-ixtisas təhsili sistemində çalışan kadrların hazırlıq səviyyəsinin və əməkhaqlarının qənaətbəxş olmaması;
- müxtəlif mülkiyyət formalarına əsaslanan və peşə hazırlığı üzrə fəaliyyət göstərən qurumlar arasında əlaqənin zəif olması;
- ümumtəhsil müəssisələrində peşəyönümü işinin zəif aparılması;
- məzunların əmək bazarının tələblərinə cavab verməməsi;
- eyni peşə istiqamətləri üzrə paralel kadr hazırlığı həyata keçirən ilk peşə-ixtisas təhsili müəssisələrinin mövcudluğu;
- təhsil müəssisələrinin böyük əksəriyyətinin başqa təyinatlar üzrə istifadə edilməsi.

Peşə təhsili və təlimi sistemində bir sıra problemlərin mövcud olmasına baxmayaraq, ölkə səviyyəsində aparılan məqsədyönlü islahatlar çərçivəsində, bütövlükdə, ölkə iqtisadiyyatında müşahidə olunan müsbət meyillər peşə təhsili sistemi qarşısında yeni tələblər qoyur. İqtisadiyyatın şaxələndirilməsi, neft-qaz sənayesi sahələri ilə yanaşı, qeyri-neft sektorunun yüksək əlavə dəyər yaradan sahələrinin inkişaf etdirilməsi istiqamətində görülən tədbirlər əmək bazarında rəqabətqabiliyyətli və ixtisaslı kadrlara tələbatı artırır. Bu baxımdan peşə təhsili və təlimi sistemi əmək bazarının bu cür artan və dinamik dəyişən tələbatını ödəyən qabaqlayıcı kadr hazırlığını təmin etməlidir.

¹ Mənbə: Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi

² Mənbə: Eurostat

³ Mənbə: Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi

3.2. Peşə təhsili və təlimi sektorunun GZİT təhlili

Güclü tərəflər	Zəif tərəflər
<ul style="list-style-type: none"> • “Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası”nın olması; • Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi yanında Peşə Təhsili üzrə Dövlət Agentliyinin yaradılması; • peşə təhsili müəssisələrinin balansında torpaq sahələrinin və digər aktivlərin mövcud olması; • yüzlərlə peşə üzrə peşə standartlarının olması; • Azərbaycanda bir çox istiqamətlər üzrə peşə ənənələrinin olması. 	<ul style="list-style-type: none"> • infrastruktur, avadanlıq və maddi-texniki bazanın köhnəlməsi; • təhsil proqramları, dərslik və dərs vəsaitlərinin köhnəlməsi; • müəllim-pedaqoji heyətin və kadrların hazırlıq səviyyəsinin qənaətbəxş olmaması; • peşə təhsili müəssisələrində idarəedici heyətin zəif olması; • peşə təhsili müəssisələrinin maliyyə təminatının zəif olması; • peşəyönümü işinin qənaətbəxş səviyyədə aparılmaması; • peşə təhsilinin imicinin aşağı olması; • stimullaşdırıcı əməkhaqqı sisteminin olmaması; • peşə təhsilinin əmək bazarının tələblərinə cavab verə bilməməsi; • işəgötürənlərlə əlaqələrin zəif olması; • özəl sektorun təhsilə cəlb olunmaması.
İmkanlar	Təhlükələr
<ul style="list-style-type: none"> • peşə təhsili sahəsində islahatların aparılmasına dövlətin maraq və dəstəyi; • peşə təhsilinin Strateji Yol Xəritəsində prioritet sektor kimi müəyyənləşdirilməsi; • beynəlxalq təşkilatların və maliyyə qurumlarının peşə təhsili sahəsinə marağı; • dövlət-özəl tərəfdaşlığı vasitəsilə özəl sektorun peşə təhsili sistemində dəstəyi; • əmək bazarında ixtisaslı və rəqabətqabiliyyətli kadrlara tələbatın olması; • qeyri-neft sektorunun inkişafına və iqtisadiyyatın şaxələnməsinə istiqamətlənən dövlət siyasətinin aparılması. 	<ul style="list-style-type: none"> • qlobal maliyyə-iqtisadi böhranın ölkə iqtisadiyyatına təsiri; • işə qəbul vaxtı peşə və ya ixtisası təsdiq edən sənədin tələb edilməməsi; • ölkədə rəqabətqabiliyyətli məhsul istehsal edən müəssisələrin kifayət qədər olmaması; • işəgötürənlərin təhsil müəssisələri ilə əməkdaşlıqda maraqlı olmaması; • peşə təhsili sahəsində hüquqi bazanın zəif olması və bürokratik işləmlərin mövcudluğu; • insanların peşə təhsilinə mənfi münasibətinin dəyişməməsi; • kiçik və orta sahibkarlığın ölkə iqtisadiyyatında xüsusi çəkisinin istənilən səviyyədə olmaması; • əksər peşə təhsili müəssisələrində qaçqın və məcburi köçkünlərin məskunlaşması.

4. STRATEJİ BAXIŞ

4.1. 2020-ci ilədək strateji baxış

Peşə təhsili və təlimi sektorunda 2020-ci ilədək strateji baxış ölkədə əmək bazarının tələblərinə cavab verən mühəndis-pedaqoji heyətə, yenilənmiş təhsil proqramlarına (kurikulumlara) və peşə standartlarına malik pilot və optimallaşdırılmış peşə təhsili müəssisələrindən ibarət peşə təhsili və təlimi sisteminin formalaşdırılmasıdır.

Strateji baxışın şərh

Ölkənin mövcud potensialından tam istifadə etməklə hazırkı sənəddə müəyyən edilən strateji hədəflər və prioritetlər həyata keçiriləcəkdir. Bu məqsədlə Strateji Yol Xəritəsində strateji baxış konsepsiyasının komponentləri prioritet olaraq müəyyən edilmişdir.

2020-ci ilədək strateji baxış Azərbaycanda peşə təhsili haqqında qanun layihəsinin hazırlanmasını və qəbulunu nəzərdə tutur. Ölkədə peşə təhsili müəssisələrinin müvafiq qaydada optimallaşdırılması həyata keçiriləcəkdir. Bu, maddi-texniki bazası zəif olan və yüksəkixtisaslı kadrlar hazırlamaq imkanları məhdud olan peşə təhsili müəssisələrinin fəaliyyətinin dayandırılması, müvəqqəti dondurulması və ya onların birləşdirilməsi yolu ilə maddi-texniki bazasının təkmilləşdirilməsi, həmçinin beynəlxalq təcrübəni öyrənməklə müasir standartlara cavab verən tamtəchizatlı yeni peşə təhsili müəssisələrinin qurulması vasitəsilə həyata keçirilə bilər. Bundan əlavə, peşə təhsili müəssisələrinin ixtisaslaşması prosesi həyata keçiriləcək, 2025-ci ilədək və ondan sonrakı dövrdə inkişaf etmiş peşə-ixtisas təhsili müəssisələri şəbəkəsinin yaradılması istiqamətində mövcud müəssisələrin gücləndirilməsi üçün işəgötürənlərdən və digər tərəflərdən əlavə maliyyə və qeyri-maliyyə yardımlarının cəlb edilməsi mexanizmləri hazırlanacaqdır.

Bundan əlavə, 2020-ci ilə qədər peşə təhsili və təlimi sistemində özəl sektorun iştirakı stimullaşdırılacaq, özəl sektorla peşə təhsili və təlimi müəssisələri arasında dövlət-özəl tərəfdaşlığına əsaslanan mexanizm işlənib hazırlanacaq və bu birgə əməkdaşlıq mexanizmi müəyyən meyarlar əsasında seçilmiş pilot peşə təhsili müəssisələrində həyata keçiriləcəkdir. Bu cür əməkdaşlıq özəl sektorun maddi-texniki bazasından və mütəxəssislərindən istifadə etməklə peşə təhsili müəssisələrinə dəstək verilməsi, o cümlədən işəgötürənlərin tələblərinə uyğun qurulmuş təhsil proqramları (kurikulumlar) vasitəsilə peşə təhsili və təlimi müəssisələrində nəticələrə əsaslanan keyfiyyətli təhsilə rəvac verəcək və məzunların əmək bazarına inteqrasiyasını və məhsuldarlıq səviyyəsini yüksəldəcəkdir.

Kadr hazırlığı prosesinin müasirləşdirilməsi üçün peşə təhsili və təlimi müəssisələrində mühəndis-pedaqoji heyətin hazırlığı prosesi təkmilləşdiriləcəkdir. Bu məqsədlə, təhsil müəssisələrində çalışan mühəndis-pedaqoji heyətin diaqnostik qiymətləndirilməsi aparılacaq, onların lazımı bilik və bacarıqları əldə etməsi üçün müvafiq layihələr həyata keçiriləcəkdir. İxtisasartırma və yenidən hazırlanma təlimləri vasitəsilə mühəndis-pedaqoji heyətin bilik və bacarıqları əmək bazarının tələblərinə uyğunlaşdırılacaqdır.

Formal (dövlət təhsil sənədinin verilməsi ilə başa çatan) təhsillə yanaşı, informal (özünütəhsil yolu ilə biliklərə yiyələnmə) və qeyri-formal (müxtəlif kurslarda, dərnlərdə və fərdi məşğələlərdə əldə edilən və dövlət təhsil sənədinin verilməsi ilə müşayiət olunmayan) üsullarla əldə edilmiş səriştələrin (kompetensiyaların) tanınması metodikası hazırlanacaqdır. Bu cür səriştələrin tanınması həyata keçirildikdən sonrakı dövrdə işə

qəbul zamanı peşə və ya ixtisası təsdiq edən sənədin icbariliyi ilə bağlı müvafiq normativ-hüquqi baza formalaşacaqdır.

Yuxarıda qeyd edilən hədəflərin həyata keçirilməsi nəticəsində ölkədə peşə-ixtisas təhsilinin imici müsbət istiqamətə meyillənəcək, orta məktəb məzunlarının bu təhsil sahəsinə marağı artacaqdır. Peşə təhsilinin inklüzivliyi və hamı üçün əlçatanlığı, həmçinin sosial cəhətdən həssas əhali qruplarının peşə təhsilinə cəlb edilməsi təmin ediləcəkdir. Peşə təhsili müəssisələrinin məzunları əmək bazarında rəqabətqabiliyyətli və ixtisaslı işçi qüvvəsi ilə bağlı getdikcə artan tələbatı daha yaxşı ödəyəcəklər. Əlilliyi olan şəxslərin və sağlamlıq imkanları məhdud uşaqların müxtəlif peşələrə yiyələnərək əmək bazarına çıxmasına şərait yaratmaqla onların sosial inteqrasiyası dəstəklənəcəkdir.

Ümumilikdə, peşə təhsili və təlimi üzrə prioritetlərin təsiri burada müəyyən edilən birbaşa və dolay təsirlərdən daha böyükdür və bunu peşə təhsili müəssisələrinin məzunlarının çalışacağı digər sektorlarda görmək mümkün olacaqdır. Belə ki, peşə təhsili və təlimi sahəsindəki prioritetlərin əsas məqsədi digər mühüm sektorlarda tətbiq olunan prioritetlərin dəstəklənməsi üçün kifayət qədər səriştəli işçi qüvvəsinin təmin edilməsidir. Peşə təhsili və təlimi sektorunda tətbiq olunan prioritetlərin real ÜDM-ə təsirinin təxminən 6 milyon manat olacağına baxmayaraq, burada müəyyən olunan prioritetlər digər sektorların təşəbbüsləri çərçivəsində 1 milyard manat məbləğində dolay təsirin meydana çıxmasına səbəb olacaqdır. Göründüyü kimi, peşə təhsili sektoru digər sektorlar ilə qarşılıqlı təsire malikdir və həmin sektorların potensialının tam reallaşdırılmasında mühüm rol oynayır.

4.2. 2025-ci ilədək olan dövr üçün uzunmüddətli baxış

Azərbaycanda peşə təhsili və təlimi sektoru üzrə 2025-ci ilədək olan dövr üçün uzunmüddətli baxış əmək bazarının tələblərinə cavab verən peşə standartları və təhsil proqramları (kurikulumlar) əsasında ixtisaslı işçi qüvvəsi hazırlayan, hər bir sektor üzrə işəgötürənlərlə sıx əməkdaşlıq əlaqələrinin qurulduğu, funksional peşə təhsili və təlimi müəssisələrinə malik peşə təhsili sisteminin formalaşdırılmasıdır.

Uzunmüddətli baxışın şəhri

2020-ci ilədək strateji baxış çərçivəsində görülən işlər nəticəsində yaradılmış pilot peşə təhsili müəssisələrinin təcrübəsinə əsaslanmaqla, 2025-ci ilədək Azərbaycanda işəgötürənlərlə geniş əməkdaşlıq çərçivəsində müasir standartlara cavab verən yeni peşə təhsili müəssisələri tikiləcək və mövcud peşə təhsili müəssisələrinin maddi-texniki bazası tam təkmilləşdiriləcəkdir.

Bu dövrdə Azərbaycanda "Milli Kvalifikasiyalar Çərçivəsi"nin təsdiq edilməsi və mərhələlərlə tətbiq edilməsi nəzərdə tutulur. Peşə təhsili müəssisələrinin məzunlarının uyğun ixtisaslar üzrə ali təhsil müəssisələrində təhsilini davam etdirmələri üçün güzəştlər tətbiq ediləcək, yüksək nəticələr göstərən peşə təhsili məzunlarının ali təhsil müəssisələrinə qəbul imtahanlarından keçmədən birbaşa qəbul edilmələri üzrə müvafiq mexanizm hazırlanacaqdır. Pilot olaraq bir neçə ixtisas üzrə informal (özünü-təhsil yolu ilə biliklərə yiyələnmə) və qeyri-formal (müxtəlif kurslarda, dərnlərdə və fərdi məşğələlərdə əldə edilən və dövlət təhsil sənədinin verilməsi ilə müşayiət olunmayan) üsullarla əldə edilmiş səriştələrin (kompetensiyaların) tanınması həyata keçiriləcəkdir. Əməyin təhlükəsizliyinə riayət olunmasına yüksək zərurət olan, xüsusi səriştə tələb edən bir neçə ixtisas üzrə iş qəbul zamanı icbari şəkildə peşə təhsili sənədinin tələb edilməsi nəzərdən keçiriləcəkdir.

İqtisadiyyatın müxtəlif sektorlarından olan əsas işəgötürənlərlə sıx əməkdaşlıq əlaqələrinin qurulması nəticəsində peşə təhsili müəssisələrinin keyfiyyət və kəmiyyət

göstəriciləri əsaslı surətdə yaxşılaşacaqdır. İşəgötürənlərin peşə təhsili sisteminə tam inteqrasiyası peşə təhsili müəssisələrinə müxtəlif sektorlar üzrə real təcrübədən faydalanmağa, həmçinin daha çox maliyyə resursları cəlb etməyə imkan verəcəkdir. İşəgötürənlər isə peşə təhsili üzrə kadr hazırlığının öz ehtiyaclarına uyğunlaşdırılmasına nail olacaqlar.

2025-ci ilədək bütün peşə təhsili və təlimi müəssisələrində tədris prosesinin iqtisadi sektorların tələblərinə uyğun hazırlanmış təhsil proqramları (kurikulumlar) əsasında qurulması və bu təhsil proqramlarının (kurikulumların) işəgötürənlərin rəyləri əsasında daim yenilənməsi peşə təhsili sisteminin dinamik dəyişən əmək bazarının tələblərinə çevik reaksiyasına imkan verəcək, əmək bazarını rəqabətqabiliyyətli və keyfiyyətli kadrlarla təmin edəcəkdir.

İşəgötürənlərlə sistemli əməkdaşlıqların qurulması dövlət büdcəsindən minimum vəsaitlər cəlb etməklə peşə təhsili müəssisələrində avadanlıqların yenilənməsinə və müasirləşdirilməsinə imkan verəcəkdir. Usta yanında şagirdlik və işləyərək öyrənmə tədris prosesinin əsas komponentinə çevriləcəkdir. Dərs vəsaitləri yeni təhsil proqramına uyğun hazırlanacaq və yeni texnologiyaların tətbiqini əks etdirəcəkdir.

Azərbaycanın peşə təhsili müəssisələri onlayn təhsil infrastrukturuna tam inteqrasiya olunacaqdır. Tələbələr tədris materiallarına çıxış əldə edəcək, onlayn seminarlarda iştirak etmək və elektron laboratoriyalarda müxtəlif istehsal metodologiyaları üzrə eksperiment aparmaq imkanı qazanacaqlar. Peşə təhsili müəssisələri mobil tətbiqetmə və digər proqram təminatı növləri ilə təchiz ediləcəkdir. İşəgötürənlər bu sistemlərə inteqrasiya ediləcək və tələbələr çoxsaylı alternativlər arasından onlar üçün ən münasib iş təkliflərini rahatlıqla axtara biləcəklər.

2025-ci ilədək olan dövr üçün strateji baxış, eyni zamanda, sahibkarlıq və maliyyə savadlılığı, eləcə də texnoloji inkişaf məsələlərinin peşə təhsilində ön plana çəkilməsini ehtiva edir. Bu, tələbələrin biznes qurmaq üçün ilkin maliyyə bilik və bacarıqlarına malik olmalarına imkan verəcəkdir. Formal təhsil prosesində tələbələrdə sahibkar düşüncə tərzini inkişaf etdirməklə yanaşı, peşə təhsili müəssisələri həm də şəxsi inkişafyönümlü qeyri-formal təhsil kursları təşkil edəcəkdir. Bununla, uzunmüddətli perspektivdə ölkə iqtisadiyyatına müsbət töhfə verəcək innovasiya və sahibkar düşüncə tərzini inkişaf etdiriləcəkdir.

2025-ci ilədək peşə təhsili sahəsində görülən tədbirlər bu sektorun yeni imicinin formalaşdırılmasına imkan verəcəkdir. Belə ki, peşə təhsilinin infrastrukturunun və məzmununun yenilənməsi nəticəsində peşə təhsili müəssisələri ilə bağlı mənfi təsəvvürlərin aradan qalxması onların layiqli karyera imkanları təmin edən etibarlı təhsil müəssisələri kimi tanınmasını təmin edəcəkdir. Ümumtəhsil məktəblərinin şagirdləri peşə təhsili müəssisələrinin təhsil imkanları barədə daha çox məlumatlı olacaq, təhsil və ixtisas istiqaməti ilə bağlı seçim etməzdən öncə həmin müəssisələrlə əlaqə saxlamaq imkanına malik olacaqlar. Bundan əlavə, peşə təhsili müəssisələrində təmin olunan xüsusi karyera məsləhət xidmətləri tələbələrin öz bacarıqlarını işəgötürənlərin tələblərinə uyğunlaşdırılmasına imkan verəcəkdir. Azərbaycanın peşə təhsili müəssisələri ilə beynəlxalq tərəfdaşlar arasında qurulan əməkdaşlıqlar təhsilin keyfiyyətinin yüksəldilməsini təmin edəcəkdir.

2025-ci ilədək olan dövrdə peşə təhsili müəssisələrinə qəbul səviyyəsi yüksələcəkdir. İşəgötürənlərlə peşə təhsili müəssisələri arasında tərəfdaşlığın nəticəsi kimi, hər il müəyyən sayda tələbə tərəfdaş müəssisədə işlə təmin ediləcək və bu da, öz növbəsində, həmin təhsil müəssisələrinə tələbə qəbulunu stimullaşdıracaqdır. Bundan əlavə, peşə təhsili müəssisələrinin məzunları haqqında təkmil məlumat bazası yaradılacaqdır.

Azərbaycanda peşə təhsili müəssisələrinə diferensial maliyyələşdirmə mexanizminin tətbiq edilməsi yüksək icra göstəricilərinə malik peşə təhsili müəssisələrinin maddi-texniki bazasının müasir standartlara tam uyğunlaşdırılmasına imkan verəcəkdir. Bununla yanaşı, 2025-ci ilədək peşə təhsili üzrə dövlət maraqlarını dəstəkləyən siyasət və qaydalar çərçivəsi hazırlanacaq və burada özəl tərəfdaşların daha çox iştirakı stimullaşdırılacaqdır.

2025-ci ilədək nəzərdə tutulan tədbirlərin dayanıqlılığını təmin etmək üçün peşə təhsili müəssisələrinin fəaliyyətinə nəzarət mexanizmi təkmilləşdiriləcəkdir. Hər bir peşə sahəsi üzrə məzunların biliklərinin, o cümlədən texniki bacarıqlarının yoxlanılması üçün mərkəzləşdirilmiş qaydada imtahanların keçirilməsi məzunların eyni standartlar əsasında obyektiv qaydada qiymətləndirilməsinə imkan verə bilər. Bu imtahanın nəticələrinin işəgötürənlər tərəfindən məzunların əmək bacarıqlarının göstəricisi kimi qəbul edilməsi onların məşğulluq imkanlarını artırmağa imkan verə bilər.

4.3. 2025-ci ildən sonrakı dövr üçün hədəf baxış

Peşə təhsili və təlimi sistemi üzrə 2025-ci ildən sonrakı dövr üçün hədəf baxış potensial istedadlı gəncləri aşkarlayaraq cəlb edən, prioritet sektorları innovativ və yüksək əmək məhsuldarlığına malik işçi qüvvəsi ilə təmin edən və beynəlxalq səviyyədə tanınan rəqabətqabiliyyətli sistemin qurulmasıdır.

Hədəf baxışın şərh

2025-ci ildən sonrakı dövrdə Azərbaycanda informal (özünütəhsil yolu ilə biliklərə yiyələnmə) və qeyri-formal (müxtəlif kurslarda, dərnlərdə və fərdi məşğələlərdə əldə edilən və dövlət təhsil sənədinin verilməsi ilə müşayiət olunmayan) üsullarla əldə edilmiş səriştələrin (kompetensiyaların) tanınması ölkə üzrə geniş miqyasda tətbiq ediləcək və peşə təhsili müəssisələrində tədris olunan bütün ixtisaslar üzrə işə qəbul zamanı icbari qaydada peşə ixtisasını təsdiq edən sənədin tələb edilməsi nəzərdən keçiriləcəkdir. Bu dövrdə ümumtəhsil müəssisələrində peşəyönümü işi effektiv şəkildə qurulacaqdır. İbtidai məktəblərdə təhsil məsləhətçiləri məqsədyönlü müşahidələr vasitəsilə erkən yaşlardan namizəd tələbələrin özlərinə uyğun olan düzgün peşə təhsili müəssisələrini və proqramlarını seçmələrini təmin edəcəklər. Şagirdlərin peşə təhsili ixtisasları ilə praktiki qaydada tanışlığını təmin etmək üçün müxtəlif tədbir və müsabiqələr təşkil ediləcəkdir. Tələbələrin sənətkarlıq və texniki peşə sahələri üzrə bacarıqları erkən yaşlardan başlayaraq qiymətləndiriləcək, tədris materialları və sistemi rəqəmsallaşdırılacaqdır.

Azərbaycanın peşə təhsili müəssisələrində beynəlxalq sertifikatların verilməsi ilə yekunlaşan tədris prosesi həyata keçiriləcəkdir. Buna nail olmaq üçün peşə təhsili məktəblərində yüksək səviyyədə təlim və tədris standartları və vasitələri hazırlanacaqdır. Beynəlxalq sertifikatların verilməsi peşə təhsili müəssisələrinin idarəetmə sistemində qabaqcıl dünya təcrübələrinin tətbiq olunmasını təmin edəcəkdir. Azərbaycanın peşə təhsili müəssisələri ilə digər ölkələrin peşə təhsili müəssisələri arasında beynəlxalq tərəfdaşlıqlar qurulacaqdır. Təhsilin keyfiyyətinin yüksəldilməsi və məşğulluq imkanlarının artırılması nəticəsində peşə təhsili müəssisələrinə qəbul səviyyəsi yüksələcəkdir. Peşə təhsili müəssisələri arasında artan rəqabət rəqabətə tab gətirməyən müəssisələrin sistemdən sıxışdırılıb çıxarılmasına, standartlara cavab verən müəssisələrin say və keyfiyyətinin daha optimal səviyyəyə çatmasına imkan yaradacaqdır.

2025-ci ildən sonrakı dövrdə artıq işəgötürənlərin peşə təhsili sistemində təhsil proqramının (kurikulumun) hazırlanmasından başlamış maliyyələşdirilməyə qədər hərtərəfli şəkildə inteqrasiya olunması təmin ediləcəkdir. Bəzi peşə təhsili müəssisələri işəgötürənlərin daha spesifik ehtiyaclarını təmin edəcək, tamamilə və ya əsas etibarilə

özəl şirkətlər tərəfindən maliyyələşdiriləcəkdir. Bu işəgötürənlər öz işçilərini təhsilini tam maliyyələşdirdikləri tələbələr arasından seçəcək və peşə təhsili dərslərinin onların müəssisələrində keçilməsinə şərait yaradacaqlar, istedadlı tələbələri müəyyən edərək onlar üçün xüsusi təqaüdlər ayıracaqlar. İşəgötürənlərlə peşə təhsili müəssisələri arasındakı əlaqələrin bu səviyyədə inkişafı Azərbaycanda peşə təhsili məzunlarının gələcək karyerasında müəyyənlik yaradacaqdır.

Yaşlılar üçün ixtisasartırma kursları aidiyyəti dövlət orqanları tərəfindən işsizliyin azaldılması məqsədilə təşkil edilən kurslara inteqrasiya ediləcəkdir. Bu tədbirlər nəticəsində səhər və axşam qruplarının sayı artacaq və peşə təhsili müəssisələrindən istifadə səviyyəsi daha da yüksələcəkdir.

Bu dövrə qədər ölkənin hədəf baxışı peşə təhsili müəssisələrini sahibkarlıq təşəbbüslərinə və yaradıcı ideyalara dəstək mərkəzinə çevirməkdən ibarətdir. Sahibkarlıq fəaliyyətinə başlayan məzunlar fərqli ideyalarını peşə təhsili müəssisələrinin laboratoriyalarında sınaqdan keçirə biləcəklər. Bu müəssisələr sənaye sahələri ilə qarşılıqlı əlaqələrindən istifadə edərək, təhsilənlərin uğurlu ideyalarının maliyyələşdirilməsinə və reallaşdırılmasına kömək edəcəklər. Sahibkarlıq ideyalarının davamlı inkişafı və sənaye mərkəzləri ilə sıx qarşılıqlı əlaqələr peşə təhsili müəssisələrinə daha təcrübəli və bilikli müəllim heyətinin cəlb olunmasına və formalaşmasına təkan verəcəkdir.

5. HƏDƏF İNDİKATORLARI

Peşə təhsili və təlimi sektorunda həyata keçiriləcək prioritetlərin 2020-ci ildə real ÜDM-ə birbaşa təsirinin təxminən 6 milyon manat, digər sektorların prioritetləri çərçivəsində dolayı təsirinin isə 1 milyard manat həcmində olacağı proqnozlaşdırılır.

Peşə təhsili və təlimi sistemində nəzərdə tutulan tədbirlər üzrə 2020-ci ilədək aşağıdakı hədəf indikatorları müəyyən edilmişdir:

- işəgötürənlərlə tərəfdaşlıq əlaqələri çərçivəsində müxtəlif istiqamətli 10 pilot peşə təhsili müəssisəsinin təşkil edilməsi;
- ümumtəhsil müəssisələrinin məzunlarının peşə təhsili müəssisələrinə qəbul səviyyəsinin 25 faizə qaldırılması;
- pilot peşə təhsili müəssisələrinin məzunlarının məşğulluq səviyyəsinin 6 ay ərzində 50 faizə çatdırılması;
- pilot peşə təhsili müəssisələrində təhsilalanların sayının 50 faiz artması;
- peşə təhsilinə cəlb edilmiş həssas əhali qruplarından olan uşaqların sayının peşə təhsili üzrə təhsilalanların ümumi sayında payının 5 faizdən çox olması;
- 264 nəfər mütəxəssisin və 176 nəfər ezam olunmuş ştatdankənar müəllimin peşə təhsilinə cəlb olunması nəticəsində, ümumilikdə, 195, bilavasitə peşə təhsili sektorunda isə 176 yeni iş yerinin yaradılması;
- pilot peşə təhsili müəssisələrinin müəllim-pedaqoji heyətinin əməkhaqlarının iki dəfəyədək artırılması;
- yaşlılar üçün kursların iştirakçılarının sayının illik artım tempinin 17 faizə çatdırılması.

6. STRATEJİ MƏQSƏDLƏR

Peşə təhsili və təlimi sektoru üzrə strateji məqsədlər aşağıdakılardan ibarətdir:

- peşə-ixtisas təhsilinin təkmilləşdirilmiş normativ-hüquqi, iqtisadi və informasiya bazasının təmin edilməsi;
- peşə-ixtisas təhsilinin yeni pozitiv imicinin formalaşdırılması;
- peşə-ixtisas təhsili müəssisələrinin təkmilləşdirilmiş dövlət-özəl tərəfdaşlığına əsaslanan idarəetmə strukturunun yaradılması;
- rasionallaşdırılmış və sayı optimallaşdırılmış dövlət peşə-ixtisas təhsili müəssisələri şəbəkəsinin qurulması;
- peşə təhsili sisteminin özəl sektor üçün cəlbediciliyinin artırılması;
- müasir infrastruktur, maddi-texniki və tədris bazasına malik peşə-ixtisas təhsili müəssisələrinin formalaşdırılması;
- yeni iqtisadi model əsasında peşə-ixtisas təhsili sisteminin maliyyələşdirilməsinə nail olunması;
- peşə-ixtisas təhsili müəssisələrində müasir tələblərə uyğun yenilənmiş təhsil proqramlarının təmin olunması;
- peşə-ixtisas təhsili sistemində əmək bazarının tələblərinə cavab verə bilən mühəndis-pedaqoji kadrların hazırlanması;
- peşə-ixtisas təhsili müəssisələri məzunlarının işlə təminatının yüksəldilməsi;
- təhsilin növbəti pilləsi kimi peşə təhsilinin prioritet sahələr sırasına daxil olması.

7. STRATEJİ HƏDƏFLƏR

7.1. Strateji hədəf 1. İşəgötürənlərin peşə təhsili və təlimi sistemində inteqrasiyası

Azərbaycanda peşə təhsili sisteminin müasir səviyyəyə çatdırılması üçün işəgötürənlərlə əməkdaşlıq əsas şərtlərdən biridir. İşəgötürənlərin əsas tərəf kimi peşə təhsili sistemində cəlb edilməsi, kadr hazırlığının işəgötürənlərin tələblərinə uyğun aparılması və təhsildə dövlət-özəl tərəfdaşlığı sisteminin həyata keçirilməsi zəruridir. Bu məqsədlə, işəgötürənlərin peşə təhsili və təlimi sistemində inteqrasiyası strateji hədəflərdən biri kimi müəyyən edilmişdir. Bu strateji hədəf iqtisadiyyatın müxtəlif sektorlarında fəaliyyət göstərən özəl və dövlət sektorunu təmsil edən işəgötürənlər və işəgötürən birlikləri ilə peşə təhsili müəssisələri arasında müxtəlif səviyyələrdə tərəfdaşlığın qurulmasını və bu tərəfdaşlıq çərçivəsində həyata keçiriləcək digər müvafiq tədbirləri ehtiva edir.

7.1.1. Prioritet 1.1. İşəgötürənlərlə tərəfdaşlığın qurulması

Əsaslandırma

İşəgötürənlərlə peşə təhsili müəssisələri arasında əməkdaşlıq təhsil və təlimin real sektor ilə əlaqələndirilməsi, məzunların məşğulluğunun təmin edilməsi kimi bir çox faydalar vəd edir. Ölkədə iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi, neft və qaz gəlirlərindən asılılığın azaldılması məqsədilə hazırlanan strategiyada insan kapitalı ən mühüm amillərdən biri kimi müəyyən edilir və peşə təhsili sistemi ixtisaslı və səriştəli kadrların hazırlanmasını təmin etməklə bu prosesə mühüm töhfə verə bilər.

Məlum olduğu kimi, Azərbaycanın mövcud peşə təhsili sistemi keçmiş Sovet İttifaqı dövründən miras qalmışdır. Bu təhsil sistemində peşə təhsili müəssisələri ilə sənaye-ticarət müəssisələri arasında birbaşa əlaqə mövcud idi. Belə ki, peşə təhsili müəssisələri bir çox hallarda konkret bir müəssisə ilə bağlı olur və həmin müəssisə istehsal təcrübələri və gələcək məşğulluq imkanlarını təmin edən baza müəssisəsi rolunu oynayır. Ötən əsrin 90-cı illərinin əvvəllərində iri müəssisələrin öz ənənəvi bazarlarını itirməsi, ölkədə sosial-iqtisadi problemlərin yaranması və bir sıra digər səbəblərdən peşə təhsili müəssisələrinin baza müəssisələri ilə əlaqələri qırılmış, bu işə, öz növbəsində, peşə təhsili müəssisələrinin məzunlarının iş tapmaqda çətinliklərlə üzləşməsi və peşə təhsili sisteminin iqtisadiyata qatqısının zəifləməsi ilə nəticələnmişdir. Digər tərəfdən, peşə təhsili sistemi ilə biznes sektorları arasındakı əlaqələrin zəifliyi, işgüzar və sistemli xarakter daşmaması nəticəsində peşə təhsili məzunlarının məşğulluq imkanlarının məhdudluğu bu sahənin cəlbəciliyini azaldan səbəblərdəndir.

Qeyd edilən məsələlər peşə təhsili müəssisələri ilə işəgötürənlər – özəl və dövlət mülkiyyətində olan şirkətlər arasında tərəfdaşlıq əlaqələrinin qurulmasını zərurətə çevirmişdir. Dövlət və özəl sektoru təmsil edən işəgötürənlərlə peşə təhsili müəssisələri arasında əməkdaşlıq istiqamətində bir sıra tədbirlər həyata keçirilsə də, əməkdaşlıq imkanları bir çox sahələrdə hələ də məhduddur. Bu cür əməkdaşlıq əlaqələrinin genişləndirilməsi işəgötürənlərə təhsilin məzmunu və kadr hazırlığını öz ehtiyaclarına uyğunlaşdırmaq, peşə təhsili müəssisələrinə isə əmək bazarının tələblərinə uyğun ixtisaslı kadrlar hazırlamaq imkanı verməklə, hər iki tərəf üçün qarşılıqlı fayda kəsb edə bilər (şəkil 2).

Şəkil 2. Qabaqcıl dünya ölkələrinin təcrübəsində işəgötürənlərin peşə təhsili sistemində iştirak elementləri

İşəgötürənlərin peşə təhsili sistemində iştirakı				
	Azərbaycan	Avstraliya	Birləşmiş Krallıq	Almaniya
▪ Lazimi proqramların hazırlanmasında əməkdaşlıq		✓	✓	✓
▪ Özəl təlim şirkətlərinin seçilməsi				✓
▪ Öz ehtiyaclarına uyğun olaraq, xüsusi kvalifikasiya standartlarının müəyyən edilməsi		✓	✓	✓
▪ Öz işçi arsenalı vasitəsilə təhsil proqramının (kurikulumun) hazırlanması	✓	✓	✓	✓
▪ İstehsalat təcrübəsi imkanının təmin edilməsi		✓	✓	✓
▪ Peşə təhsili müəssisələrinin yeni və işlənmiş avadanlıqlar da daxil olmaqla, resurslarla təmin edilməsi	✓			
▪ Şagirdlərlə işçilər arasında əməkdaşlıq yolu ilə davamlı istehsalat təlimlərinin təşkili		✓	✓	✓
▪ Şagirdlərin bilikləri mənimsəmə və inkişaf səviyyəsinin vaxtaşırı monitorinqi		✓	✓	✓
▪ Bazarın və şirkətin gələcək ehtiyacları üzrə xüsusi tövsiyələr və proqnozlar verməklə, peşə təhsili müəssisələrinə tələbələr qəbul sayı ilə bağlı istiqamət verilməsi	✓	✓	✓	✓

Peşə təhsili müəssisələri ilə işəgötürənlər arasında tərəfdaşlıq aşağı, orta və yuxarı tərəfdaşlıq səviyyəsində qurula bilər (şəkil 3).

Şəkil 3. Peşə təhsili üzrə dövlət-özəl tərəfdaşlığının səviyyələri

				
		Aşağı tərəfdaşlıq səviyyəsi	Orta tərəfdaşlıq səviyyəsi	Yüksək tərəfdaşlıq səviyyəsi
Avadanlıqlarla bağlı dəstək	▪ Müasir avadanlıqların təmin edilməsi		✓	✓
Tədris proqramı ilə əlaqədar dəstək	▪ Bazarın tələblərinə əsaslanan kurikulumun təmin edilməsi və tədris proqramının hazırlanmasına dəstək verilməsi		✓	✓
Təlimçi dəstəyi	▪ Müəllim və təlimçilərin təkmilləşdirilməsi ▪ şirkət işçilərinin əlavə təlimçi qismində dərslərə cəlb edilməsi	✓	✓	✓
İdarəçilik dəstəyi	▪ Bir məktəb üzrə mülkiyyət hüququnun öz üzərinə götürülməsi və hərtərəfli idarəçiliyin təmin edilməsi			✓
İstehsalat təlimi imkanları	▪ İş təlimləri üçün şərait yaradılması		✓	✓
Məzunların işə götürülməsi	▪ Kursu bitirən təcrübəçilərin işə götürülməsinə təminat verilməsi			✓

Şəkil 4. Tərəfdaşlıq səviyyəsinə uyğun olaraq işəgötürənlər üçün stimullaşdırıcı tədbirlər

		Gümüş tərəfdaşlıq	Qızıl tərəfdaşlıq	Platin tərəfdaşlıq
İnsan resurslarına dair tədbirlər	<ul style="list-style-type: none"> Tələbələrə seçiminin işəgötürənlərin tələblərinə uyğunlaşdırılması Peşə təhsili infrastrukturuna girişi təmin etmək Məzunların işə götürülməsində prioritetlərin müəyyən edilməsi 	✓	✓	✓
İdarəçilik tədbirləri	<ul style="list-style-type: none"> Peşə təhsili və təlimi müəssisələrində idarəetməyə nəzarətin təklif edilməsi 			✓
Hüquqi tədbirlər	<ul style="list-style-type: none"> İstehsalat təcrübəsi ilə bağlı qanunvericilikdə aşağıdakılar üzrə tələblərin yumşaldılması: <ul style="list-style-type: none"> – minimum ödəniş – iş müddəti 		✓	✓
Maliyyə tədbirləri	<ul style="list-style-type: none"> Vergi güzəştlərinin verilməsi İstehsalat təcrübəsi üzrə sosial sığortanın dəstəklənməsi İşçilərin təlimləri ilə bağlı subsidiyaların verilməsi 			✓

Dünya təcrübəsində tərəfdaşlığın səviyyəsindən asılı olaraq, işəgötürənlərin stimullaşdırılması ilə bağlı tədbirlər də müəyyən edilir (şəkil 4). Bu cür əməkdaşlığın ilk stimulu özəl və dövlət sektorundan olan işəgötürənlər üçün, ilk növbədə, ixtisaslı kadr bazasının təmin olunmasıdır. Qısa və uzunmüddətli perspektivdə əlavə stimullaşdırıcı tədbirlərin həyata keçirilməsi özəl sektorun peşə təhsili ilə tərəfdaşlığa daha çox maraq göstərməsinə imkan yarada bilər. Bu cür tədbirlərə maliyyə, hüquqi və digər sahələr üzrə stimulye və güzəştlərin verilməsi daxil ola bilər.

Görüləcək tədbirlər

Tədbir 1.1.1. Əmək bazarında strateji məşğulluq sahələrinin müəyyən edilməsi və kadr tələbatının proqnozlaşdırılması

İlk növbədə, ölkə daxilində strateji məşğulluq sahələri və işəgötürənlər müəyyən ediləcəkdir. Bu məqsədlə, müvafiq dövlət qurumları iqtisadiyyatın prioritet sahələrində əmək bazarının tələbatının ayrı-ayrı regionlar üzrə formalaşdırılması istiqamətində təhlillər aparacaq və müvafiq ixtisaslar üzrə sifarişlərin müəyyənləşdirilməsi məqsədilə işəgötürənlər arasında sorğular keçirəcəkdir. Həmçinin "İlk peşə-ixtisas təhsili üzrə ixtisasların Təsnifatı" əmək bazarının mövcud və proqnozlaşdırılan tələblərinə uyğunlaşdırılmaqla yenilənəcəkdir.

Tədbir 1.1.2. Peşə təhsili və təlimi müəssisələrinin mövcud vəziyyətinin hərtərəfli araşdırılması və optimallaşdırılması ilə bağlı tədbirlər planının hazırlanması

Təhsil Nazirliyi ölkədə fəaliyyət göstərən dövlət ilk peşə-ixtisas təhsili müəssisələrinin mövcud vəziyyətini araşdıracaq, onların infrastruktur, maddi-texniki baza, müəllim-pedaqoji heyətin potensialını qiymətləndirəcək və əldə olunan nəticələrə istinad edərək, həmin təhsil müəssisələrinin rasionallaşdırılması və optimallaşdırılması, məqsədemüvafiq olduğu hallarda bəzi peşə təhsili müəssisələrinin fəaliyyətinin

dayandırılması və ya müvəqqəti dondurulması, eləcə də yeni tikiləcək ilk peşə-ixtisas təhsili müəssisələrinin müəyyənləşdirilməsi istiqamətində müvafiq tədbirlər planı hazırlayacaq və həyata keçirilməsi üzrə lazımı təkliflər verəcəkdir.

Tədbir 1.1.3. İri sənaye mərkəzlərində və regionlarda optimallaşdırma prosesinin həyata keçirilməsi

Peşə təhsili müəssisələri şəbəkəsinin rasionallaşdırılması 1.1.2-ci tədbir çərçivəsində hazırlanacaq tədbirlər planına əsasən peşə təhsili müəssisələrinin birləşdirilməsi və müəyyən peşə istiqamətləri üzrə ixtisaslaşmış peşə təhsili mərkəzlərinin yaradılması yolu ilə həyata keçiriləcəkdir. Optimallaşdırma prosesi, ilk növbədə, iri sənaye mərkəzləri olan Bakı və Gəncə şəhərlərində yerləşən, paralel kadr hazırlığını həyata keçirən təhsil müəssisələrinin birləşdirilməsi ilə başlayacaq, daha sonra analoji qaydada regionlarda yerləşən peşə təhsili müəssisələrinin bir qisminin optimallaşdırılması, o cümlədən perspektivsiz təhsil müəssisələrinin fəaliyyətinin dayandırılması və ya gələcəkdə ərazisində yeni peşə təhsili müəssisələrinin tikilə biləcəyi müəssisələrin fəaliyyətinin müvəqqəti dondurulması da daxil olmaqla, müvafiq tədbirlərin həyata keçirilməsi ilə başa çatacaqdır.

Tədbir 1.1.4. Pilot peşə təhsili müəssisələrinin qurulması

1.1.1-ci və 1.1.2-ci tədbirlər çərçivəsində aparılan sorğu və araşdırmalar yolu ilə əldə edilən məlumatlara əsasən, Təhsil Nazirliyi bazarda tələbatın yüksək olduğu prioritet sahələr üzrə ixtisaslı yeni kadrları hazırlaya biləcək pilot peşə təhsili müəssisələrini seçəcəkdir. Seçilmiş pilot peşə təhsili müəssisələrinin müasir standartlara cavab verməsi və tələbata uyğun fəaliyyət göstərməsi üçün müvafiq hallarda onların əsaslı təmiri və ya yeni peşə təhsili müəssisələrinin tikintisi həyata keçiriləcəkdir. Pilot peşə təhsili müəssisələrinin infrastrukturunun qurulması zamanı əlilliyi olan və sağlamlıq imkanları məhdud olan şagirdlərin sərbəst hərəkət imkanlarının təmin edilməsi ilə bağlı zəruri tədbirlər görülməlidir. Həmçinin seçilmiş pilot peşə təhsili müəssisələrində yaşayan qaçqın və məcburi köçkünlərin müvafiq dövlət qurumu tərəfindən digər yaşayış yerlərinə köçürülməsi ilə bağlı müvafiq tədbirlər həyata keçiriləcəkdir. Peşə təhsili sistemində özəl sektorun daha çox cəlb olunmasına imkan verən stimullaşdırıcı tədbirlərlə bağlı təkliflər işlənilib hazırlanacaqdır. Özəl sektor tərəfindən özəl peşə təhsili müəssisələrinin yaradılması və ya özəl sektorun dövlət peşə təhsili müəssisələrində idarəçiliyə cəlb edilməsi ilə bağlı təşəbbüslərin stimullaşdırılması üzrə də təkliflər verilməlidir.

Tədbir 1.1.5. Pilot peşə təhsili müəssisələrində işəgötürənlərlə tərəfdaşlıq mexanizminin qurulması, peşə standartları və kurikulumların işlənilməsi

İşəgötürənlərlə qarşılıqlı faydalı əməkdaşlıq mexanizmlərinin icrasına 1.1.4-cü tədbir çərçivəsində seçilmiş pilot peşə təhsili müəssisələrindən başlanacaqdır. Bu məqsədlə Təhsil Nazirliyi tərəfdaş işəgötürənlərin maraq və öhdəliklərini, eləcə də onların həvəsləndirilməsi və əməkdaşlığın stimullaşdırılması üzrə mexanizmləri təsbit edərək həyata keçirmək üçün mövcud normativ-hüquqi bazada müvafiq dəyişikliklərin edilməsi istiqamətində təkliflər təqdim edəcəkdir.

Qabaqcıl dünya ölkələrində tətbiq olunan təcrübə nəzərə alınmaqla, dövlət-özəl tərəfdaşlığına əsaslanan mexanizm çərçivəsində işəgötürənlərin maraq və öhdəlikləri, eləcə də bu öhdəliklərin həcmi müəyyən ediləcəkdir. Tərəfdaşlıq işəgötürənlərin maraq və öhdəliklərinin həcminə müvafiq olaraq aşağı, orta və ya yuxarı tərəfdaşlıq səviyyəsində müəyyənləşdiriləcəkdir.

Daha sonra Təhsil Nazirliyi dövlət və qeyri-dövlət sektorunu təmsil edən işəgötürənlər və işəgötürən birlikləri ilə əlaqələr quraraq, onlarla peşə təhsili müəssisələri arasında tərəfdaşlıq prosesinə şərait yaradacaqdır. Tərəfdaşlıq çərçivəsində işəgötürənlər seçilmiş pilot peşə təhsili müəssisələrinin maddi-texniki bazasının təkmilləşdirilməsində və ya yenilənməsində iştirak üçün həvəsləndiriləcəklər. Öyrədilən bilik və bacarıqların əmək bazarının tələblərinə uyğunluğunu təmin etmək üçün işəgötürənlər müvafiq dövlət qurumları tərəfindən müvafiq peşə standartlarının hazırlanması, bu standartlara əsasən müvafiq təhsil proqramlarının (kurikulumların) yaradılması, eləcə də şagirdlərin biliyinin qiymətləndirilməsi işinə və buraxılış imtahanlarına cəlb olunacaqlar. Təhsil proqramlarına (kurikulumlara) ediləcək düzəlişlərdə tərəfdaş işəgötürənlərin müvafiq tələb və tövsiyələri nəzərə alınacaqdır. Peşə təhsili alan şagirdlərin istehsalat təcrübəsinin, usta yanında şagirdlik imkanlarının, eləcə də peşə təhsili məzunlarının məşğulluq imkanlarının artmasına təkan vermək üçün Təhsil Nazirliyi işəgötürənlərlə müntəzəm olaraq qarşılıqlı əlaqələndirilmiş fəaliyyəti həyata keçirəcəkdir. Tərəfdaş müəssisələr ilə peşə təhsili müəssisələri və onların şagirdləri arasında hər üç tərəfin maraq və öhdəliklərini müəyyən edən “usta yanında şagirdlik müqavilələri”nin bağlanması məsələsi nəzərdən keçiriləcəkdir. Həmçinin pilot peşə təhsili müəssisələrinin tərəfdaş müəssisələrdə istehsalat təcrübəsi keçən şagirdləri üçün hamı müəllimlərin (mentorların) ayrılması stimullaşdırılacaqdır.

Bununla yanaşı, gələcəkdə ölkəyə gətirilən yeni texnologiya və avadanlığın səmərəli istifadəsini və onlardan istifadə edən kadrların peşəkarlığının və bacarıqlarının adekvat səviyyədə olmasını təmin etmək üçün bu avadanlıqların və ya onların təlim prototiplərinin və ya simulyatorlarının ilk əvvəl peşə təhsili müəssisələrinə verilməsi, bu mümkün olmadıqda isə həmin müəssisələrin ərazisində peşə təhsili müəssisələrinin müəllim-pedaqoji heyətinin təlimlər keçməsi mexanizmi işlənib hazırlanacaqdır. Həmçinin işəgötürən təşkilatların nümayəndələri cəlb edilməklə, şəffaf və səmərəli məktəb idarəetmə modeli hazırlanacaqdır.

Tədbir 1.1.6. Pilot peşə təhsili müəssisələri haqqında ictimai məlumatlılığın təmin edilməsi və qəbulun aparılması

Peşə təhsili müəssisələri ilə işəgötürənlər arasındakı tərəfdaşlıq barədə kütləvi informasiya vasitələri ilə ictimaiyyətə məlumat veriləcəkdir. Təhsil Nazirliyi pilot layihələr çərçivəsində peşə təhsili müəssisələrinə şagird qəbulu və ixtisaslar, məzunların tərəfdaş təşkilatlarda işəgötürmə imkanları və s. haqqında zəruri məlumatları cəmiyyətə çatdırmaq üçün əlavə olaraq sosial mediadan və digər müvafiq vasitələrdən istifadə edəcəkdir. Bu, öz növbəsində, peşəyönümü işinin aparılmasına da töhfə verəcəkdir. Yuxarıda qeyd edilən məlumatlar müvafiq qaydada təmin edildikdən sonra pilot məktəblərə qəbul həyata keçiriləcəkdir. Bu zaman mövcud normativ hüquqi bazaya müvafiq dəyişikliklər etməklə, bazarın tələblərinə və şagirdlərin ixtisas seçiminə uyğun olaraq tədris qruplarının optimal həcmi müəyyənləşdiriləcəkdir. Bu halda, şəffaflığı təmin etmək məqsədilə seçilmiş peşə təhsili müəssisələrinə qəbul “ASAN peşə” layihəsi çərçivəsində “ASAN xidmət” mərkəzlərində aparılacaqdır.

Tədbir 1.1.7. Tərəfdaşlıq proqramları üzrə monitoring və nəzarətin təşkili

Pilot peşə təhsili müəssisələrində tədrisin keyfiyyət və gedişatının tərəfdaşlıq proqramı üzrə müəyyən olunmuş ilkin tələblərə uyğunluğunu müəyyən etmək üçün xüsusi monitoring sistemi tərtib edilərək həyata keçiriləcəkdir. Müntəzəm qaydada həyata keçirilən monitoring nəticəsində müəyyən edilmiş hər hansı çatışmazlıqlarla bağlı Təhsil Nazirliyi lazımi tədbirlər görəcəkdir.

Tədbir 1.1.8. Tərəfdaşlıq proqramlarının səmərəliliyi ilə bağlı məlumatların ictimaiyyətə açıqlanması

Təhsil Nazirliyi işəgötürənlərlə tərəfdaşlıq proqramlarının gedişatı və səmərəliliyi ilə bağlı məlumatların ictimaiyyətə açıqlanmasını təmin edəcəkdir. Bu məqsədlə sözügedən proqramların səmərəliliyi araşdırılacaq və bu araşdırmalarla bağlı hesabatlar dərc olunacaqdır. Araşdırmalar zamanı aşkar edilmiş nöqsanların aradan qaldırılması istiqamətində nəzərdə tutulan tədbirlər növbəti illər üzrə tədbirlər planına daxil ediləcəkdir.

Tədbir 1.1.9. Pilot peşə təhsili müəssisələrində tətbiq olunan peşə standartlarının və təhsil proqramlarının (kurikulumların) digər peşə təhsili müəssisələrində tətbiqi

Pilot layihələr çərçivəsində əldə edilmiş uğurlu təcrübədən bütün peşə təhsili və təlimi sisteminin faydalanmasını təmin etmək üçün Təhsil Nazirliyi layihə çərçivəsində istifadə olunan təhsil proqramlarının (kurikulumların) qiymətləndirilməsini həyata keçirəcək və məqsədemüvafiq hallarda onların digər peşə təhsili müəssisələrində tətbiqini təmin edəcəkdir.

Gözlənilən nəticə və nəticə indikatorları

İşəgötürənlərlə pilot peşə təhsili müəssisələri arasında əməkdaşlıq nəticəsində bazarın tələblərinə uyğun peşə standartları və təhsil proqramları (kurikulumlar) hazırlanacaq, məzunların məşğulluq səviyyəsi artacaq və gələcəkdə keyfiyyətli kadr hazırlığının təmin olunması üçün bu təcrübənin digər peşə təhsili müəssisələrində tətbiqinə zəmin yaranacaqdır. Bundan əlavə, peşə təhsilinin müsbət imici yaranacaq və peşə təhsilini seçənlərin sayı artacaqdır.

Peşə təhsili məzunlarının əmək məhsuldarlığının və məşğulluq imkanlarının artması nəticəsində bu prioritetin real ÜDM-ə 1 milyon manat həcmində dolayı təsir göstərəcəyi proqnozlaşdırılır.

2020-ci ilədək işəgötürənlərlə tərəfdaşlıq əlaqələri çərçivəsində müxtəlif istiqamətli 10 pilot peşə təhsili müəssisəsinin təşkili və pilot peşə təhsili müəssisələrinin məzunlarının məşğulluq səviyyəsinin 6 ay ərzində 50 faizə çatdırılması nəzərdə tutulur. Məşğulluq imkanlarının artması pilot peşə təhsili müəssisələrində təhsilənlərin sayının 50 faiz artmasına imkan verəcəkdir. Peşə təhsilinə cəlb edilmiş həssas əhali qruplarından olan uşaqların sayının peşə təhsili üzrə təhsilənlərin ümumi sayında payının 5 faizdən çox olması təmin ediləcəkdir.

Tələb edilən investisiya

Seçilmiş pilot peşə təhsili müəssisələrinin yenidən qurulmasına (tikinti, əsaslı təmir və maddi-texniki təchizat) 165 milyon manat, tərtib ediləcək yeni kurikulumlar (tədris vəsaiti, kitablar, onlayn dərsliklər daxil olmaqla) üçün isə 150 min manat maliyyə vəsaitinin tələb ediləcəyi proqnozlaşdırılır.

Gözlənilən risklər

- işəgötürənlərin əmək bazarında tələbatın və müvafiq ixtisaslar üzrə sifarişlərin müəyyən edilməsi üçün əməkdaşlıqda maraqlı olmaması;
- pilot layihələr üçün infrastruktur və maddi-texniki bazası qənaətbəxş səviyyədə olan peşə təhsili müəssisələrinin olmaması;
- işəgötürənlərlə əməkdaşlığın həvəsləndirilməsi və stimullaşdırılması üzrə mexanizmləri həyata keçirəcək müvafiq normativ-hüquqi bazanın qəbul edilməməsi;

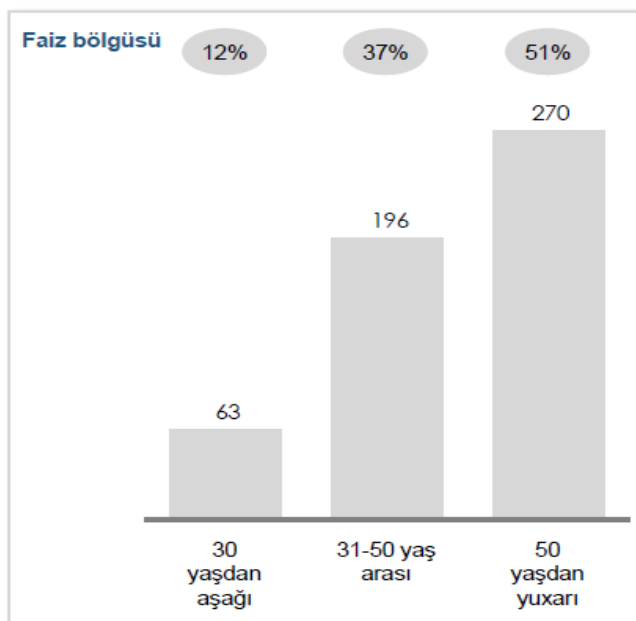
- peşə təhsili müəssisələrinin optimallaşdırılması və pilot peşə təhsili müəssisələrinin qurulması üçün maliyyə resurslarının kifayət qədər olmaması;
- seçilmiş pilot peşə təhsili müəssisələrində yaşayan qaçqın və məcburi köçkünlərin müvafiq qaydada digər yaşayış yerlərinə köçürülməməsi.

7.1.2. Prioritet 1.2. Peşə təhsili sisteminə ixtisaslı yeni mütəxəssislərin cəlb edilməsi

Əsaslandırma

Peşə təhsili sisteminin spesifik cəhətlərindən biri bu təhsil müəssisələrində çalışan müəllim-pedaqoji heyətin həm pedaqoji biliyinin, həm də ixtisas üzrə praktiki səriştələrinin olmasının vacibliyidir. Bu tələb həmin sahədə peşəkar müəllimlərlə təminatı çətinləşdirir. Peşə təhsili sahəsində usta-pedaqoji heyətin yetişdirilməsi üçün müvafiq ali təhsil bazasının olmaması da əsas problemlərdən biri kimi qeyd edilməlidir. Peşə təhsili müəllimlərinin əksəriyyətinin yaş həddinin 50-dən yuxarı olması (şəkil 5) növbəti 5-15 il müddətində bu sistemdəki müəllim-pedaqoji heyətin yeni kadrlarla əvəz olunmasını labüd edir.⁴

Şəkil 5. Peşə təhsili müəssisələrinin usta-pedaqoji heyətinin yaş hədləri (nəfərlə)

Mənbə: Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi

Digər tərəfdən, peşə təhsili müəllimlərinin cari əməkhaqqı səviyyəsi tam məşğulluq işi axtaran şəxslər üçün cəlbəedici deyildir. Belə ki, peşə təhsili məktəblərinin müəllimləri üçün orta aylıq əməkhaqqı 203 manat⁵ təşkil edir ki, bu da Azərbaycanda orta aylıq əməkhaqqı səviyyəsindən (444 manat)⁶ aşağıdır. Qeyd edilən səbəblər peşə təhsili sahəsinə səriştəli kadrların cəlb edilməsini mürəkkəbləşdirir. Buna görə də əmək bazarında səriştəli kadr hazırlığının təmin olunması və yüksək standartlara cavab verən

⁴ Mənbə: Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi

⁵ Mənbə: Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi

⁶ Mənbə: Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsi

peşə təhsilinin aparılması işəgötürənlərin təhsil və təlim prosesinə cəlb olunmasını şərtləndirir. Belə olduğu halda, həm məzunların bilik və bacarığı əmək bazarında tələb olunan səviyyədə və keyfiyyətdə olur, həm də müəssisələrin səriştəli müəllimlərə olan ehtiyacı qarşılır. Əlavə olaraq, qarşılıqlı əməkdaşlıq yolu ilə müəllimlərin təlimi, ixtisasının artırılması və əlavə təhsili üçün şərait yaradılır, onların biliklərinin qiymətləndirilməsi və yeni texnologiyalardan istifadə imkanları artırılır. Həmçinin sənayedən gələn müəllimlər vasitəsilə şagirdlərin əldə etdiyi bilik və bacarıqlar ən son texnoloji yeniliklərə və müvafiq sahə üzrə aparıcı məlumatlara əsaslanır.

Görüləcək tədbirlər

Tədbir 1.2.1. Peşə təhsili müəssisələrinin mövcud müəllim-pedaqoji heyətinin diaqnostik qiymətləndirilməsi, onların bilik və bacarıqlarının artırılması

1.1.2-ci tədbir çərçivəsində peşə təhsili müəssisələrinin mövcud müəllim-pedaqoji heyətinin potensialını və peşəkarlıq səviyyəsini müəyyənləşdirmək məqsədilə Təhsil Nazirliyi diaqnostik qiymətləndirmə həyata keçirəcəkdir. Bu qiymətləndirmə nəticəsində müəllim heyətinin bilik və bacarıqlarının peşə təhsili proqramı (kurikulum) üzrə tələb edilən fənlərin tələblərinə tam uyğun gəlmədiyi müəyyən edilərsə, həmin işçilər üçün ixtisasartırma və yenidən hazırlama təlimlərinin təşkili imkanı nəzərdən keçiriləcəkdir.

Tədbir 1.2.2. Yeni müəllim heyətinin peşə təhsili və təlimi prosesinə cəlb edilməsi ilə bağlı tədbirlərin müəyyənləşdirilməsi

Təhsil Nazirliyi pilot peşə təhsili və təlimi müəssisələrinə 1.1.1-ci tədbir çərçivəsində aparılan sorğular əsasında müəyyən edilmiş prioritet ixtisaslar üzrə yüksək peşəkarlığa malik istehsalat təlimi ustalarının və pedaqoji heyətin cəlb olunması üçün zəruri tədbirlər həyata keçirəcəkdir. Bu məqsədlə, həmin pedaqoji heyətin seçilməsi üçün müəyyən şərt və meyarlar hazırlanacaq, eyni zamanda, istehsalat təcrübəsinə malik peşəkar mütəxəssislərin təhsil və təlim prosesinə cəlb edilməsinin məqsədmüvafiq olduğu ixtisas sahələri və həmin ixtisas sahələri üzrə fəaliyyəti həyata keçirən işəgötürənlər müəyyənləşdiriləcəkdir. Daha sonra həm işəgötürənlər, həm də onların tədris prosesinə cəlb ediləcək mütəxəssisləri üçün müvafiq həvəsləndirici və stimullaşdırıcı tədbirlər müəyyən ediləcəkdir. Təhsil Nazirliyi işəgötürənlərin müvafiq işçilərinin müəllim kimi təhsil prosesinə (yarımştat və ya ezamiyyət proqramları yolu ilə bir il müddətində təlimçi qismində) cəlb edilməsi üçün aidiyyəti üzrə müraciət edəcəkdir.

Tədbir 1.2.3. İstehsalat təcrübəsinə malik yeni pedaqoji kadrların seçilməsi və müvafiq təlimlərin təşkili

Təhsil Nazirliyinin müraciəti əsasında tərəfdaş işəgötürənlərdən dəvət olunan və peşə təhsili müəssisələrində dərslər demək istəyi olan müəllimlərin siyahısı tərtib ediləcəkdir. Yeni müəllimlərin işə qəbulu 1.2.2-ci tədbirdə müəyyən olunmuş şərt və meyarlara əsasən müraciət edənlərin qiymətləndirilməsi yolu ilə həyata keçiriləcəkdir. Seçim prosesi yekunlaşdırdıqdan sonra gələcək müəllimlərin pedaqoji proseslə tanışlığını və dərslər prosesinə hazırlığını təmin etmək üçün onların müvafiq təlimlərdə iştirakı təmin ediləcəkdir. Bu məqsədlə həmin müəllimlər üçün pedaqoji axşam kurslarının təşkili imkanı nəzərdən keçirilə bilər. Təhsil Nazirliyi pedaqoji təlimlərin keçirilməsi, həmçinin bu təlimlərin müvafiq dövrlərdə yenidən təşkili ilə bağlı imkanları müəyyən edəcək və zəruri tədbirlər həyata keçirəcəkdir.

Tədbir 1.2.4. Yeni pedaqoji heyətin fəaliyyətinin monitorinqinin aparılması

Tədris prosesinin müvafiq keyfiyyət standartlarına cavab verməsini təmin etmək üçün işəgötürən təşkilatlardan cəlb edilmiş müəllim-pedaqoji heyətin fəaliyyəti Təhsil Nazirliyi tərəfindən qiymətləndiriləcəkdir. Qiymətləndirmə Təhsil Nazirliyi tərəfindən müəyyənləşdirilən meyarlar əsasında və dövri qaydada həyata keçiriləcəkdir. Qiymətləndirmənin nəticələrinə əsasən müəllimlərə müvafiq təklif və tövsiyələr veriləcəkdir. O cümlədən, müəllim-pedaqoji heyətin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi məqsədilə şagirdlər arasında rəy sorğuları keçiriləcək və bu sorğuların nəticələrinə əsasən Təhsil Nazirliyi dərslərin məzmununda və strukturunda müvafiq dəyişikliklər edəcəkdir.

Gözlənilən nəticə və nəticə indikatorları

Peşə təhsili prosesinə səriştəli və istehsalat təcrübəsinə malik yeni kadrlar cəlb olunacaqdır.

Bu prioritet 7.1.1 sayılı prioritetin icrası üçün yardımçı vasitədir və real ÜDM-ə 2 milyon manat həcmində birbaşa və dolaylı təsirə malik olacağı proqnozlaşdırılır. Bu təsirin hesablanması zamanı təhsil prosesinə cəlb olunmuş istehsalat təcrübəsinə malik yeni müəllim heyəti üçün saatda 15 manat hesabı ilə ödəniş edilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Bu prioritet çərçivəsində 2020-ci ilədək işəgötürənlərin 264 mütəxəssisinin və ezam olunmuş 176 ştatdankənar müəllimin peşə təhsilinə cəlb olunması nəzərdə tutulur. Nəticədə, ezam edilmiş müəllimlərin sayına uyğun olaraq, ümumilikdə 195, bilavasitə peşə təhsili sektorunda isə 176 yeni iş yerinin yaradılması proqnozlaşdırılır.

Tələb edilən investisiya

Bu təsirlərə nail olmaq məqsədilə yeni cəlb edilmiş ştatdankənar müəllimlər üçün təlimlərin təşkilinə 100 min manat və işəgötürənlərin iştirakı ilə diaqnostik qiymətləndirmənin keçirilməsinə 150 min manat həcmində investisiya qoyuluşu tələb olunur.

Gözlənilən risklər

- peşə təhsili sistemində mühəndis-pedaqoji heyətin əməkhaqqı səviyyəsinin aşağı olması və bu səbəbdən yeni müəllimlərin cəlb edilməsinin çətinliyi;
- işəgötürənlərin öz işçilərini müəllim kimi tədris prosesinə cəlb etməkdən imtina etməsi.

7.2. Strateji hədəf 2. Nəticələrə əsaslanan güclü maliyyələşdirmə sisteminin yaradılması

Azərbaycanda peşə təhsili sisteminin uğurlu gələcəyinin təmin edilməsində maliyyələşdirmənin artırılması böyük əhəmiyyətə malikdir. Mövcud peşə təhsili sisteminin təkmilləşdirilməsi Azərbaycan iqtisadiyyatının inkişafına öz töhfəsini verəcəkdir. Bu hədəfə nail olmaq üçün dövlət, özəl və beynəlxalq maliyyələşdirmə mənbələri müəyyən ediləcək, maliyyə vəsaitlərindən səmərəli istifadə məqsədilə peşə təhsili müəssisələri və müəllim-pedaqoji heyət üçün fəaliyyət göstəricilərinə əsaslanan həvəsləndirmə mexanizmi tətbiq ediləcək və nəticələrə əsaslanan güclü maliyyələşdirmə sistemi formalaşacaqdır.

7.2.1. Prioritet 2.1. Peşə təhsili sisteminin gələcək inkişafını təmin etmək üçün əlavə dövlət, özəl və beynəlxalq maliyyələşdirmə mənbələrinin müəyyən edilməsi

Əsaslandırma

Azərbaycanda peşə təhsili və təlimi sistemində icrası nəzərdə tutulan proqramların uğurunu təmin etmək üçün maliyyələşdirmə sisteminin müasir standartlara uyğunlaşdırılması vacibdir. Peşə təhsili sistemində təhsilin keyfiyyəti birbaşa maliyyələşdirmə səviyyəsindən asılıdır ki, bu da təlim və tədris prosesinin ayrılmaz hissəsi olan müəllim-pedaqoji heyətinin maddi həvəsləndirilməsi, istifadə olunan maddi-texniki bazanın, infrastruktur və avadanlıqların müasir tələblərə uyğunluğunun təmin edilməsi və digər aidiyyəti məsələlərin çevik həllində əsas şərtlərdən biridir. Digər tərəfdən, peşə təhsili sisteminin maliyyələşdirilməsində şəffaflığın və səmərəliliyin təmin edilməsi, həmçinin mütərəqqi maliyyə idarəetmə modelinin yaradılması da vacib məsələlərdən biridir.

Hazırda Azərbaycanda peşə təhsili və təlimi sisteminin maliyyələşdirilməsi, əsasən dövlət büdcəsi hesabına (96 faiz) həyata keçirilir.⁷ Peşə təhsili müəssisələrinin büdcədənənar mənbələrdən daxil olan vəsaitlərinin aidiyyəti üzrə istifadəsi ilə bağlı normativ-hüquqi tənzimləmə mexanizminin inkişaf etdirilməsi digər tərəfdən bu gəlirlərin artırılması üçün stimula yarada bilər.

Peşə təhsili və təlimi sistemində əsaslı dəyişikliklərə təkan verəcək və inkişafı stimullaşdıracaq vasitələrdən biri kimi beynəlxalq praktikada geniş istifadə olunan dövlət-özəl tərəfdaşlığı prinsipləri əsasında maliyyələşmənin özəl sektor tərəfindən, eləcə də beynəlxalq donor və maliyyə təşkilatlarının dəstəyi ilə təmin edilməsi müəyyən edilmişdir. Bu, həmçinin peşə təhsili sisteminin maliyyələşdirilməsində büdcənin yükünün azaldılmasına, peşə təhsili müəssisələrinin biznes prinsipləri əsasında fəaliyyətinin təşkilinə, yüksək keyfiyyət və şəffaflığın təmin edilməsinə rəvac verəcəkdir.

Görüləcək tədbirlər

Tədbir 2.1.1. Peşə təhsili müəssisələrində istehsal olunan məhsul və xidmətlərin satışı ilə əlaqədar qanunvericilik bazasının təkmilləşdirilməsi və seçilmiş pilot peşə təhsili müəssisələrinin istehsal imkanları üzrə qiymətləndirmənin həyata keçirilməsi

Peşə təhsili müəssisələrinin büdcədənənar maliyyə vəsaiti cəlb etmək imkanlarının artırılması məqsədilə peşə təhsili müəssisələrində istehsal edilən məhsul və xidmətlərin satışı ilə əlaqədar qanunvericilik bazasının təkmilləşdirilməsi istiqamətində müvafiq tədbirlər həyata keçiriləcəkdir. Təhsil Nazirliyi 1.1.4-cü tədbir çərçivəsində seçilmiş pilot peşə təhsili müəssisələrində maliyyə vəziyyətinin təhlil edilməsi, əldə edilən büdcədənənar gəlirlərin artırılması imkanları, dövlət maliyyələşməsinin səmərəli istifadəsi ilə bağlı qiymətləndirmə aparacaqdır. Qiymətləndirmə zamanı pilot peşə təhsili və təlimi müəssisələrində həm tələbələrin təcrübə keçməsi, həm də təhsil müəssisələrində büdcədənənar gəlirlərin artırılması üçün istehsal və xidmət istiqamətlərinin müəyyənləşdirilməsi, həmin müəssisələrə aid torpaq, avadanlıq və maddi-texniki bazanın inventarlaşdırılması, eləcə də təhsil müəssisələrinin mövcud infrastrukturundan istehsal və xidmətlər göstərilməsi üçün səmərəli istifadə istiqamətində aparılan təhlil əsasında mənfəət və zərər analizi hesabatı hazırlanacaqdır.

⁷ Mənbə: Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi

Tədbir 2.1.2. Peşə təhsili müəssisələrində istehsalı nəzərdə tutulan məhsul və xidmət sahələrinin, həmin məhsul və xidmətlər üzrə minimum standartların müəyyən edilməsi

Təhsil Nazirliyi 2.1.1-ci tədbir çərçivəsində həyata keçiriləcək qiymətləndirmə nəticəsində əldə olunan məlumatlara, o cümlədən bazarın tələblərinə əsasən peşə təhsili müəssisələri ilə birlikdə həmin müəssisələrdə istehsal edilməsi nəzərdə tutulan məhsulları və xidmət sahələrini müəyyən edəcəkdir. Bundan əlavə, Təhsil Nazirliyi tərəfindən həmin məhsul və xidmətlər üzrə minimum standartlar müəyyən ediləcəkdir. Daha sonra müvafiq məhsul və xidmət istehsalını təmin etmək üçün zəruri infrastrukturun yaradılması məqsədilə 1.1.4-cü tədbir çərçivəsində seçilmiş pilot peşə təhsili müəssisələrində maddi-texniki bazanın təmin edilməsi və istismara hazırlıqla bağlı işlər yerinə yetiriləcəkdir.

Tədbir 2.1.3. Büdcədən kənar vəsaitlərin idarə olunması və monitoringi sisteminin hazırlanması

Təhsil Nazirliyi aidiyyəti qurumlarla birlikdə peşə təhsili şagirdlərinin praktiki təlim keçməsi və büdcədən kənar gəlirlərin artırılması məqsədilə hazır olan pilot peşə təhsili məktəblərində məhsul və xidmətlər istehsalının yüksək keyfiyyətinin təmin edilməsi, istehsal olunan məhsul və xidmətlərin satışından əldə edilən gəlirlərin idarə olunması üçün şəffaf idarəetmə mexanizmi, maliyyə nəticələrinin dövrü auditi və monitoringi sistemini işləyib hazırlayacaq və tətbiq edəcəkdir. Bu zaman məhsul və xidmətlər istehsalını həyata keçirən peşə təhsili müəssisələrinin vahid mərkəzləşdirilmiş satınalma sistemində inteqrasiyası həmin müəssisələr üzrə satınalma xərclərinin azaldılmasına imkan verəcəkdir. Gəlir və xərclərin şəffaf, səmərəli və mərkəzləşdirilmiş qaydada idarə olunmasını və peşə təhsili müəssisələri arasında ədalətli bölgüsünü təmin etmək üçün Təhsil Nazirliyi yanında peşə təhsilinin inkişafı fondunun təsis edilməsi məsələsi nəzərdən keçiriləcəkdir.

Tədbir 2.1.4. Peşə təhsili müəssisələrində istehsal edilən məhsul və xidmətlərin satışının təşkili

Peşə təhsili müəssisələrində istehsal edilən məhsul və xidmətlərin müvafiq qaydada satışı təşkil ediləcəkdir. Bu məhsul və xidmətlərin satışını təşviq etmək məqsədilə onların ilk müştərisi kimi Təhsil Nazirliyi, daha sonra isə mərhələlərlə digər dövlət müəssisə və təşkilatları çıxış edəcəklər. Təhsil Nazirliyi öz satınalma sistemlərini yeniləməklə, peşə təhsili müəssisələrinin istehsal imkanlarını bu sistemdə əks etdirəcəkdir. Bundan əlavə, pilot peşə təhsili müəssisələrinin istehsal etdiyi məhsul və xidmətlərin əmtəə nişanı (brendi) yaradılacaq və həmin məhsulların özəl şirkətlərə və geniş alıcı kütləsinə çatdırılması üçün hər il satış-sərgilərin keçirilməsi və bununla da büdcədən kənar gəlirlərin daha da artırılması istiqamətində müvafiq tədbirlər görülməlidir.

Tədbir 2.1.5. Peşə təhsili müəssisələrində satış məqsədli istehsal fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi

Pilot peşə təhsili müəssisələrində məhsul və xidmətlərin istehsalı və satışı üzrə fəaliyyət müvafiq dövlət qurumu tərəfindən hər il qiymətləndiriləcəkdir. Qiymətləndirmənin nəticələrinə uyğun olaraq, Təhsil Nazirliyi proqrama lazımı düzəliş və dəyişikliklər edəcək və proqramın pilot peşə təhsili müəssisələrindən əlavə, digər peşə təhsili müəssisələrində də tətbiq edilməsi imkanını nəzərdən keçirəcəkdir.

Tədbir 2.1.6. Alternativ maliyyələşdirmə mənbələrinin müəyyən edilməsi

Təhsil Nazirliyi peşə təhsili müəssisələrinin müəyyən edilmiş hədəflərə çatması üçün tələb olunan büdcə layihəsini hazırlayacaq və peşə təhsili müəssisələrinin işəgötürənlərin və beynəlxalq təşkilatların iştirakı ilə alternativ qaydada maliyyələşdirilməsi ilə bağlı qabaqcıl beynəlxalq təcrübələri müəyyən edəcəkdir. Bu zaman Təhsil Nazirliyi tərəfindən peşə təhsili müəssisələrinin qeyri-dövlət vəsaiti hesabına maliyyələşdirilməsi üçün xüsusi imtiyazların verilməsini və ya digər stimullaşdırıcı və həvəsləndirici mexanizmlərin tətbiqini nəzərdə tutan normativ-hüquqi sənəd hazırlanacaq və təsdiq üçün təqdim ediləcəkdir. Peşə təhsili müəssisələrinin işəgötürənlər tərəfindən maliyyələşdirilmə imkanlarının öyrənilməsi 1-ci strateji hədəfdə göstərilən mexanizmlər əsasında həyata keçiriləcəkdir. Əlavə olaraq, peşə təhsili müəssisələrinin idarəetmə və müəllim-pedaqoji heyəti üçün təlimlərin təşkili və təhsil proqramlarının (kurikulumların) hazırlanması kimi bir sıra spesifik sahələrin maliyyələşdirilməsinə Avropa Birliyi, Dünya Bankı, UNESCO və digər bu kimi beynəlxalq təşkilatların cəlb edilməsi imkanları araşdırılacaq və həmin qurumların proqramda iştirakı təmin ediləcəkdir.

Gözlənilən nəticə və nəticə indikatorları

Bu prioritetin real ÜDM-i 2 milyon manat artıracığı proqnozlaşdırılır. Bu təsir müəyyən edilən tədbirlərin icrası nəticəsində pilot peşə təhsili müəssisələrində istehsal edilən məhsul və xidmətlərin satışı yolu ilə əldə edilmiş əlavə maliyyə vəsaitlərini ehtiva edir.

Əsas icra göstəriciləri:

- peşə təhsili müəssisələrinin ən azı 65 faizinin proqramda iştirakı və məktəblərin orta hesabla hər bir tələbə üzrə, əlavə olaraq, 105 manat illik gəlir gətirməsinin təmin edilməsi;
- hər tələbə üçün ayrılan vəsaitin məbləğinin peşə məktəblərində 20 faiz artması.

Tələb edilən investisiya

Bu prioritetin tam reallaşdırılması, o cümlədən peşə təhsili müəssisələrinə aid torpaq, avadanlıq və maddi-texniki bazanın inventarlaşdırılması, təhsil müəssisələrinin mövcud infrastrukturundan istehsal və xidmətlər göstərilməsi üçün səmərəli istifadə istiqamətində aparılan təhlil əsasında mənfəət və zərər analizinin həyata keçirilməsi, müvafiq məhsul və xidmət istehsalını təmin etmək üçün zəruri infrastrukturun yaradılması, vahid mərkəzləşdirilmiş satınalma sisteminə inteqrasiya, peşə təhsilinin inkişafı fondunun yaradılması, peşə təhsili müəssisələrində istehsal olunan məhsulların və xidmətlərin satışı üçün ticarət nişanının (brendin) yaradılması, satış sərgilərinin təşkili və alternativ qaydada maliyyələşdirilmə ilə bağlı qabaqcıl beynəlxalq təcrübələrin müəyyən edilməsi üçün beynəlxalq ekspertlərin cəlb edilməsi və səfərlərin təşkili üçün peşə təhsili sisteminə əlavə 23 milyon manat həcmində vəsait tələb olunacağı proqnozlaşdırılır.

Gözlənilən risklər

- büdcədən kənar maliyyə vəsaitlərinin cəlb edilməsi üçün müvafiq-normativ hüquqi bazanın qəbul edilməməsi;
- peşə təhsili müəssisələrində istehsalat üçün infrastrukturun yaradılmaması;
- istehsal ediləcək məhsulların satışında çətinliklərin olması;
- büdcədən kənar vəsaitlərin idarə edilməsində şəffaflığın və səmərəliliyin təmin edilməməsi;

- peşə təhsili sisteminə əlavə maliyyə vəsaitlərinin cəlb edilməməsi.

7.2.2. Prioritet 2.2. Fəaliyyətin nəticələrinə əsaslanan həvəsləndirmə mexanizmlərinin tətbiqi

Əsaslandırma

Hazırda peşə təhsilini seçən şagirdlərin böyük əksəriyyəti peşə təhsili və təlimi sisteminin təklif etdiyi müvafiq imkanlardan faydalanırlar. Belə ki, dövlət hesabına təhsil alan peşə təhsili müəssisələrinin şagirdləri 38 manat məbləğində təqaüdlə təmin edirlər. Bu amil, digər meyarlar nəzərə alınmazsa, peşə təhsili sisteminin müəyyən şagirdlər üçün cəlbediciliyini təmin edir. Lakin bu təqaüd nəticələrə əsaslanmır və təqaüdü verilməsi üçün yalnız şagirdin qeydiyyatdan keçməsi kifayət edir. Həmçinin maliyyə vəsaitlərinin bölüşdürülməsi zamanı peşə təhsili müəssisələrinin və bu müəssisələrdə təhsil və təlim alan şagirdlərin icra göstəriciləri nəzərə alınmır. Buna görə də dövlət büdcəsi hesabına təqaüdlərin verilməsinin peşə təhsili sisteminin inkişafına təsirinin artırılması məqsədilə nəticələrə əsaslanan təqaüd sisteminin qurulması əsas məsələlərdən biridir.

Peşə təhsili müəssisələrinin fəaliyyəti əsas fəaliyyət göstəriciləri nəzərə alınmadan qiymətləndirilir və hər birinə dövlət büdcəsindən əvvəlcədən nəzərdə tutulmuş müəyyən miqdarda vəsait ayrılır. Belə qiymətləndirmə peşə təhsili müəssisələri arasında rəqabətin yaranmamasına və peşə təhsilinin ümumi keyfiyyətinin aşağı olmasına gətirib çıxarır. Beləliklə, effektiv fəaliyyət göstərən təhsil müəssisələrinin digərlərindən fərqləndirilməsi mümkün olmur. Bunun başlıca səbəblərindən biri peşə təhsili sistemində əsas fəaliyyət göstəriciləri üzrə maliyyələşməni mümkün edən normativ-hüquqi bazanın mövcud olmamasıdır.

Yuxarıda qeyd olunanları nəzərə alaraq, peşə təhsili sisteminin dövlət büdcəsindən maliyyələşdirilməsi mexanizmində islahatların həyata keçirilməsi labüddür. Burada müasir tələblərə uyğun olaraq, əsas fəaliyyət göstəricilərinə istinad edən diferensial maliyyələşmə sisteminin yaradılması, dövlət büdcəsinin vəsaitlərindən səmərəli istifadə edilməsi, yüksək göstəricilərə malik peşə təhsili müəssisələrinin ünvanlı maliyyələşməsi mexanizminin işlənilib hazırlanması, eləcə də bu tədbirlərin həyata keçirilməsini mümkün edən təkmilləşdirilmiş normativ hüquqi bazanın qəbulu həlli vacib olan məsələlərdir.

Görüləcək tədbirlər

Tədbir 2.2.1. Peşə təhsili müəssisələri üzrə əsas fəaliyyət göstəricilərinin müəyyən edilməsi

Təhsil Nazirliyi peşə təhsili müəssisələrinin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi üçün peşə təhsili müəssisələrinin ixtisaslaşma sahələrini nəzərə almaqla, müvafiq əsas fəaliyyət göstəricilərini (məzunların məşğulluq səviyyəsi, attestasiya qiymətləri, müəllim-pedaqoji heyətin hazırlıq səviyyəsi və s. üzrə) işləyib hazırlayacaqdır. Bu göstəricilər tələbələrin və peşə təhsili müəssisələrinin ümumi maraqları və rəyləri nəzərə alınmaqla, birgə müzakirələr əsasında hazırlanacaq və qəbul olunacaqdır. Göstəricilər müəyyən edildikdən sonra peşə təhsili müəssisələri bu göstəricilər barədə məlumatlandırılacaqdır.

Tədbir 2.2.2. Nəticələrə əsaslanan maliyyələşmə sisteminin yaradılması

Nəticələrə əsaslanan maliyyələşmə sisteminin həyata keçirilməsi üçün normativ-hüquqi bazada maliyyələşdirmə və təqaüd mexanizmində dəyişikliklərin edilməsi ilə bağlı təkliflər müvafiq dövlət qurumunun aidiyyəti tərəflərlə məsləhətləşmələri yolu ilə

hazırlanacaqdır. Normativ-hüquqi bazaya müvafiq dəyişikliklər edildikdən sonra peşə təhsili müəssisələrinin maliyyələşdirilməsi nəticələrə əsaslanan maliyyələşmə sistemi üzrə həyata keçiriləcəkdir. Bu maliyyələşmə sistemi iki hissədən – baza komponenti və icra göstəricilərinə əsaslanan ödəniş komponentindən ibarət olacaqdır. Baza komponenti hər bir peşə təhsili müəssisəsinə vaxt, material və digər əsas məsrəflər üzrə ödənişlərin həyata keçirilməsini nəzərdə tutur. İcra göstəricilərinə əsaslanan ödəniş komponenti 2.2.1-ci tədbir çərçivəsində müəyyən olunan əsas fəaliyyət göstəriciləri yüksək olan peşə təhsili müəssisələrinə keyfiyyət göstəricilərinin daha da artırılmasını təmin etmək məqsədilə 2.1.3-cü tədbir çərçivəsində yaradılacaq peşə təhsilinin inkişafı fondunda toplanan maliyyə vəsaitləri hesabına, həmçinin dövlət tərəfindən əlavə maliyyə dəstəyi vasitəsilə təmin ediləcəkdir. Bu maliyyə vəsaitləri yüksək fəaliyyət göstəricilərinə malik müəllim-pedaqoji heyətin əməkdaşlarının, şagirdlərin təqaüdlərinin və digər zəruri xərclərin qarşılınmasına sərf olunacaqdır.

Tədbir 2.2.3. Nəticələrə əsaslanan maliyyələşmə sisteminin davamlı monitorinqinin təşkili

Əsas fəaliyyət göstəriciləri üzrə məlumatların məqsədəuyğun şəkildə toplanmasını və təhlilini təmin etmək məqsədilə Təhsil Nazirliyi tərəfindən məlumat bazasının yaradılmasına başlanacaqdır. Paralel olaraq, peşə təhsili müəssisələrindən toplanmış məlumatların dəqiqliyini yoxlamaq üçün xüsusi yoxlama proseduru müəyyən ediləcəkdir. Toplanmış məlumatlara əsasən, Təhsil Nazirliyi peşə təhsili müəssisələrinin reytinglərini müəyyən etmək üçün müvafiq mexanizm işləyib hazırlayacaq və bu mexanizm reytingi aşağı olan peşə təhsili müəssisələrini müəyyən etməklə, onlar üçün müvafiq dəstək mexanizmləri hazırlamağa imkan verəcəkdir. Maliyyələşmə əsas fəaliyyət göstəriciləri əsasında peşə təhsili müəssisələrinin reytinglərinə uyğun həyata keçiriləcəkdir. Təhsil Nazirliyi nəticələrə əsaslanan maliyyələşdirmə sisteminin davamlı monitorinqini həyata keçirəcəkdir. Nəhayət, Təhsil Nazirliyi bu tədbir çərçivəsində görülmüş işlərin nəticələrinə dair məlumatların ictimaiyyətə açıqlanması ilə bağlı müvafiq tədbirlər görəcəkdir.

Gözlənilən nəticə və nəticə indikatorları

Fəaliyyət göstəricilərinə əsaslanan stimullaşdırma mexanizmlərinin həyata keçirilməsi təhsilin keyfiyyətinin və nəticə etibarilə, peşə təhsili məzunlarının əmək məhsuldarlığının artırılması üçün mühüm yardımçı amil rolunu oynayacaqdır. Bu cür stimullaşdırma mexanizmləri prioritetlərin mühüm yardımçı amili olduğuna görə real ÜDM-ə və ya məşğulluğa birbaşa təsiri gözlənilmir. Yeni mexanizmlərin tətbiqi nəticəsində pilot peşə təhsili müəssisələrinin müəllim-pedaqoji heyətinin əməkdaşlarının iki dəfəyədək artırılması proqnozlaşdırılır.

Tələb edilən investisiya

Bu prioritet üçün əhəmiyyətli həcmdə investisiya tələb olunmayacaqdır.

Gözlənilən risklər

- nəticələrə əsaslanan maliyyələşmə sisteminin həyata keçirilməsi üçün normativ-hüquqi bazada maliyyələşdirmə və təqaüd mexanizmində dəyişikliklər edilməsi ilə bağlı təkliflərin qəbul edilməməsi;
- peşə təhsili müəssisələrinin qiymətləndirilməsi üçün məlumatlarda dəqiqliyin və şəffaflığın olmaması.

7.3. Strateji hədəf 3. Məqsədli peşə inkişafı proqramlarının yaradılması

7.3.1. Prioritet 3.1. Yaşlılar üçün peşə təliminin və ixtisasartırmanın təmin edilməsi

Əsaslandırma

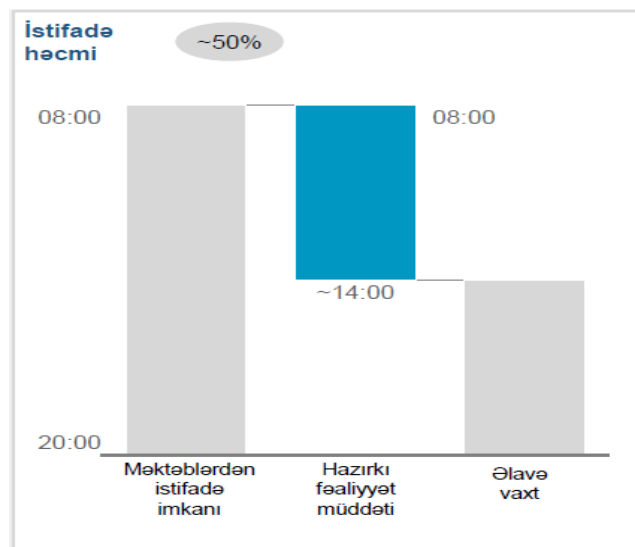
Yaşlıların (yetkinlik yaşını keçmiş, müstəqil həyat yaşayan, həyat təcrübəsi və bir çox hallarda peşəsi olan şəxslər) təhsili ömürboyu təhsil sisteminin tərkib hissəsi olmaqla, əhalinin cəmiyyətdə və iqtisadiyyatda baş verən dinamik dəyişikliklərə adekvat və çevik uyğunlaşmasını təmin edən təhsil prosesidir.

Müasir dövrdə elm və texnologiyaların sürətli inkişafı biliklərin xeyli hissəsinin qısa müddətdə aktuallığını itirməsi və bununla da tədris olunan bir çox peşələrin məzmununun köhnəlməsi ilə nəticələnir. Məlumdur ki, işsizlik probleminin səbəbi təkçə iş yerlərinin olmaması deyil, eyni zamanda, işsiz və iş axtaran şəxslərin peşə-ixtisas təhsilinin və əmək vərdişlərinin müasir əmək bazarının tələblərinə cavab verməməsidir.

Hazırda Azərbaycanda işsizlərin peşə təlimi və yeni bacarıqlara yiyələnərək əmək bazarına daxil olması sistemli xarakter daşmır. İşaxtaranlar adətən əldə etdikləri ixtisaslar üzrə öz potensiallarını əmək bazarında tam reallaşdırma bilmədiyindən işlə təmin olunmaqda bir sıra çətinliklərlə üzləşirlər. Bu hal, öz növbəsində, əmək bazarında prioritet ixtisaslar üzrə səriştəli işçi qüvvəsinin az olması ilə nəticələnir. Digər tərəfdən isə işləyən əhalinin peşə bilik və bacarıqlarının müasir standartlara uyğun gəlməməsi əmək məhsuldarlığının aşağı olmasına, bazara keyfiyyətli məhsul, iş və xidmətlərin çıxarılmamasına səbəb olur ki, bu da sonda milli iqtisadiyyatın rəqabətqabiliyyətliliyini aşağı salır.

Müasir dövrdə əhali üçün sahibkarlıq fəaliyyətinin inkişafı, müasir informasiya texnologiyalarının tətbiqi istiqamətində bacarıqların artırılmasına yönəldilmiş təlimlərin keçirilməsi zəruridir. Eyni zamanda, qloballaşma və dünya iqtisadiyyatına inteqrasiya ölkə əhalisi qarşısında yeni tələblər qoyur. Bu, ilk növbədə, əhalinin təhsilinin beynəlxalq standartlara cavab verməsi, onların demokratik dəyərləri düzgün başa düşüb gündəlik həyatda istifadə etməsi və öz rəqabətqabiliyyətliliyini davamlı qorumaq məqsədilə "ömürboyu öyrənmək" konsepsiyasına riayət etməsi ilə müşayiət olunmalıdır.

Şəkil 6. Peşə təhsili müəssisələrinin hazırkı fəaliyyət müddəti və əlavə potensialı

Hazırda Azərbaycanın peşə təhsili müəssisələri əsasən yarım gün fəaliyyət göstərir və günün qalan hissəsində müəssisələrin təlim-tədris bazasının potensialından tam istifadə olunmur (şəkil 6). İşaxtaranların və digər şəxslərin yeni bacarıqlar əldə etməsi üçün peşə təhsili müəssisələrinin bazasında yaşlıların təhsili, yenidən hazırlıq və ixtisasartırma kurslarının təşkili mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bu, ölkədə işsizlik səviyyəsinin azaldılmasına, əmək bazarında işçi qüvvəsinin peşəkarlığının və səriştəsinin yüksəldilməsinə, eləcə də əhalinin özünüinkışaf imkanlarının artırılmasına imkan verəcəkdir.

Görüləcək tədbirlər

Tədbir 3.1.1. Peşə təhsili müəssisələrində yaşlıların təhsili və ixtisasartırma kurslarının təşkili ilə bağlı müvafiq qanunvericilik bazasının yaradılması

Yaşlıların təhsili və ixtisasartırma kurslarının təşkili ilə bağlı normativ-hüquqi bazaya zəruri dəyişikliklər barədə müvafiq dövlət qurumları məsləhətləşmələr apararaq, peşə təhsili sahəsini sistemli şəkildə tənzimləyəcək liberal və demokratik qanunvericilik bazasının yaradılması istiqamətində müvafiq təkliflər hazırlayacaqlar.

Tədbir 3.1.2. Yaşlıların təhsili və ixtisasartırma kurslarının təşkili ilə bağlı aidiyyəti tərəflərlə müzakirələrin aparılması

Təhsil Nazirliyi müvafiq dövlət qurumları və işəgötürənlər ilə birlikdə yaşlıların təhsili və ixtisasartırma kurslarına tələbatın olduğu prioritet sahələr üzrə kursların təşkili imkanlarını, müəssisə və təşkilatların kadr hazırlığına investisiya qoyuluşunu stimullaşdıracaq mexanizmləri, yoxsul və aztəminatlı insanların həmin kurslarda iştirakı ilə bağlı xərclərinin dövlət tərəfindən təmin edilməsi imkanlarını müəyyən edəcək, eləcə də həmin kurslar üçün təhsil proqramlarının (kurikulumların) tərtibini, müvafiq müəllim-pedaqoji heyətin seçilməsini və lazım olduğu təqdirdə, onlar üçün əlavə təlimlərin təşkilini həyata keçirəcəkdir.

Tədbir 3.1.3. Yaşlıların təhsili və ixtisasartırma kurslarının təşkili mexanizminin hazırlanması

Təhsil Nazirliyi aparılan araşdırmalar və müzakirələr nəticəsində əldə olunan məlumatlar və normativ-hüquqi bazada edilən dəyişikliklər əsasında peşə təhsili müəssisələrində yaşlıların təhsili və ixtisasartırma kurslarının təşkili üzrə mexanizm hazırlayacaqdır. Bu mexanizm çərçivəsində işsizlərin əmək bazarında tələb olunan sahələr üzrə yeni bacarıqları əldə etməsi üçün modul tipli çevik kurslar, işləyənlərin səriştəsinin artırılması və özünüinkışaf imkanlarının yüksəldilməsi üçün ixtisasartırma kursları, eləcə də əhalinin istənilən təbəqəsi üçün müəyyən sahələr üzrə təlim kursları (kompüter, dil, tikiş, toxuculuq, çilingər, qaynaqçı və s.) təşkil ediləcəkdir. Müvafiq dövlət qurumları qeyd edilən kursların təhsil proqramlarını (kurikulumları) özəl sektorla əməkdaşlıq yolu ilə hazırlayacaqlar. Yaşlıların təhsili üzrə resurs mərkəzləri (peşəyönümü, məlumat, maarifləndirmə, təbliğat və s. funksiyaların icrası üçün) də yaradılacaqdır.

Tədbir 3.1.4. Kurslarda keyfiyyətin monitorinqinin təşkili

Təhsil Nazirliyi tədris edilən kursların monitorinqi, keyfiyyətinin artırılması və davamlılığının təmin edilməsi məqsədilə məlumatların toplanması, təhsil prosesi üzrə mövcud vəziyyətin sistemli şəkildə qiymətləndirilməsi üçün informasiya bazası yaradacaq və statistikanın təkmilləşdirilməsini həyata keçirəcəkdir. Əlavə olaraq, Təhsil Nazirliyi

gələcəkdə analoji kursların digər peşə təhsili müəssisələrində bütün ölkə ərazisində təşkili üzrə işlər görəcəkdir.

Gözlənilən nəticə və nəticə indikatorları

Bu prioritetin real ÜDM-i 1 milyon manat həcmində artıracağı proqnozlaşdırılır. Bu təsir yaşlılar və dövlət təşkilatları tərəfindən ixtisasartırma kurslarına sərf ediləcək məbləği əks etdirir və adambaşına təxminən 400 manat məbləğində iştirak haqqının ödəniləcəyi gözlənilir. Yaşlılar üçün kursların iştirakçılarının sayı 2020-ci ilədək 17 faiz artım tempinə malik olacaqdır. Bu prioritetin icrası nəticəsində, bütövlükdə 177, bilavasitə peşə təhsili sektorunda isə 140 yeni iş yerinin yaradılacağı gözlənilir.

Tələb edilən investisiya

Yaşlıların təhsili üçün kurslarda istifadə olunması məqsədilə tərtib ediləcək yeni kurikulumlar (tədris vəsaiti, kitablar, onlayn dərsliklər daxil olmaqla) üçün 300 min manat həcmində vəsait tələb olunacağı proqnozlaşdırılır.

Gözlənilən risklər

- yaşlıların təhsili üzrə mexanizmin icrası üçün qurumlararası əməkdaşlığın zəif olması;
- yaşlıların kurslara maraq göstərməməsi;
- müvafiq maliyyələşmənin həyata keçirilməməsi;
- keyfiyyətin monitorinqi məqsədilə əldə edilən məlumatların dəqiq və şəffaf olmaması.

7.4. Strateji hədəf 4. Sektorlar üzrə spesifik proqramların yaradılması

“Milli iqtisadiyyat və iqtisadiyyatın əsas sektorları üzrə strateji yol xəritəsinin əsas istiqamətləri” çərçivəsində əksər sektorlar üzrə müəyyən prioritetlərin icrası işçi qüvvəsinin hazırlıq səviyyəsinin təhsil təşəbbüsləri vasitəsilə artırılmasını zəruri edir. Müvafiq hallarda, peşə təhsili sistemi müxtəlif sektorlar üzrə prioritetlərin, o cümlədən kiçik və orta sahibkarlıq subyektləri üçün model müəssisənin yaradılması, kənd təsərrüfatı sektorunun universitet, peşə təhsili, məlumat-məsləhət xidmətləri səviyyəsində təhsil imkanları vasitəsilə inkişaf etdirilməsi, maliyyə xidmətləri sektorunda daha keyfiyyətli xidmətin təmin olunması üçün Bank Akademiyasının fəaliyyətinin genişləndirilməsi, ixtisaslı turizm məzunlarının sayının artırılması, biznes müəssisələrində kompüter savadlılığının artırılması və s. prioritetlərin icrasında tərəfdaş rolunu oynaya bilər.

7.4.1. Prioritet 4.1. Kiçik və orta sahibkarlıq subyektləri üçün model müəssisələrin yaradılması və sahibkar düşüncə tərzinin təşviqi istiqamətində peşə təhsili və təlimi müəssisələrinin fəaliyyətinin təşkili

Əsaslandırma

“Azərbaycan Respublikasında kiçik və orta sahibkarlıq səviyyəsində istehlak mallarının istehsalına dair Strateji Yol Xəritəsi”nə əsasən, ölkənin kiçik və orta sahibkarlıq (KOS) subyektlərinin ixtisaslı, bacarıqlı və daim təkmilləşən kadr ehtiyatlarına olan ehtiyaclarının ödənilməsinə kömək məqsədilə, əsasən, iki istiqamətdə (model müəssisənin yaradılması və sahibkar düşüncə tərzinin təşviqi) fəaliyyətin təşkili nəzərdə

tutulmuşdur. Bu fəaliyyət istiqamətlərinin reallaşdırılması peşə təhsili sistemində də müvafiq tədbirlərin görülməsini zəruri edir.

Model müəssisələrdə əsasən real zaman rejimində “işləməklə öyrənmək” və ya təcrübəyə əsaslanan təlimlər üstünlük təşkil edir ki, burada nəzəri biliklər daha çox praktiki məşğələlərlə tamamlanır. KOS-ların yüksəkixtisaslı kadrlarla təmin edilməsinə dəstək məqsədilə peşə təhsili müəssisələri ilə model müəssisələr arasında əməkdaşlıq çərçivəsində müvafiq ixtisaslar üzrə təhsil ehtiyaclarının düzgün müəyyən edilməsi, bu ehtiyacları qarşılayan eksperimental tədris və təcrübəyə əsaslanan təhsil proqramlarının (kurikulumların) hazırlanması, eləcə də ixtisaslı kadrların yetişdirilməsi üçün şagirdlərin müvafiq ixtisaslar üzrə təcrübə-təlim keçməsi və qiymətləndirilməsi zəruridir.

Gənc yaşlarından şagirdlərdə sahibkarlıq bilik və bacarıqlarının aşılınması, biznesyönlü qeyri-standart düşüncə tərzinin və fərqli yanaşmanın formalaşmasına istiqamətlənən təhsil metodlarından istifadə və yaşlıların bacarıqlarının inkişaf etdirilməsi sahibkarlıq fəaliyyətinin təşviq edilməsinə münbit şərait yaradır. Bu mənada, sahibkarlıq düşüncə tərzinin təşviqi məqsədilə təhsil zəncirinin bir pilləsi olan peşə təhsili sistemində “sahibkarlıq modulu”nu bütün təhsil proqramlarının (kurikulumların) tərkib hissəsinə daxil etməklə, təhsilini başa vuran şagirdlərin məşğulluq imkanlarının artırılmasına, habelə onların öz işini qurmaq və sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olmaq üçün zəruri bacarıqlara yiyələnməsinə nail olmaq mümkündür.

Görüləcək tədbirlər

Tədbir 4.1.1. Peşə təhsili müəssisələri ilə model müəssisələr arasında əməkdaşlığın qurulması

Peşə təhsili sistemi sənaye zonalarında yaradılacaq model müəssisələrdə iqtisadiyyatın müvafiq sektorları üzrə istiqamətin və ona uyğun ixtisasların seçilməsində, bu istiqamətlər üzrə təhsil və təlim ehtiyaclarının öyrənilməsində, bu ehtiyacları qarşılayan müvafiq tədris proqramlarının yaradılmasında, tədris proqramları əsasında keçiriləcək təlimlərdə istifadə ediləcək maddi-texniki bazanın və avadanlığın müəyyən edilməsində fəal iştirak edəcəkdir. Bununla yanaşı, peşə təhsili müəssisələri ilə model müəssisələr arasında əməkdaşlıq çərçivəsində əmək bazarının yüksəkixtisaslı kadrlara olan tələbinin təmin edilməsi üçün peşə təhsili müəssisələrində müvafiq ixtisaslar üzrə təhsil alan şagirdlərin həm istehsalat təlimi və təcrübələrinin təşkili, həm də bilik və bacarıqlarının qiymətləndirilməsi üçün model müəssisələrin imkanlarından geniş istifadə ediləcəkdir. Model müəssisədə istehsalat təcrübəsi keçmiş peşə təhsili məzunlarına KOS subyektlərində işlə təminatda üstünlük veriləcəkdir.

Tədbir 4.1.2. Peşə təhsili sistemində sahibkar düşüncə tərzinin təşviqi

Peşə təhsili sistemində təhsilalanların sahibkarlıq düşüncə tərzinin formalaşması, onlara müasir qeyri-standart yanaşma və sahibkarlıq bacarıqlarının aşılınması, öz işini qurmaq istəyən məzunlara bu istiqamətdə həm nəzəri məlumatların, həm də praktiki bacarıqların verilməsi məqsədilə müvafiq səriştələr əsasında KOS subyektləri ilə birlikdə təlim və təhsil proqramları (kurikulumlar) tərtib ediləcəkdir. Praktiki məşğələlərdə uğurlu iş adamları ilə görüşlər təşkil edilməklə, sahibkarlıq fəaliyyəti təşviq olunacaqdır. Sahibkarlıq modulu üzrə təhsilverən müəllim heyətinin yenidən hazırlanması, eləcə də təhsilalanların sahibkarlıq üzrə bilik və səriştələrinin KOS subyektləri nümayəndələrinin iştirakı ilə birgə qiymətləndirilməsi həyata keçiriləcəkdir.

KOS subyektləri üçün model müəssisələrin yaradılması “Azərbaycan Respublikasında kiçik və orta sahibkarlıq səviyyəsində istehlak mallarının istehsalına dair Strateji Yol Xəritəsi” sənədində 4.2-ci prioritetdə daha ətraflı müzakirə edilmişdir.

Gözlənilən nəticə və nəticə indikatorları

Burada model müəssisələr tərəfindən əməliyyat xərclərinin səviyyəsinin saxlanması məqsədilə şirkətlərdən alınacaq məbləğ ÜDM-ə təsir edən əlavə amil kimi nəzərdən keçirilir. Real ÜDM-ə və şirkətlərə digər təsirlər barədə "Azərbaycan Respublikasında kiçik və orta sahibkarlıq səviyyəsində istehlak mallarının istehsalına dair Strateji Yol Xəritəsi" sənədində bəhs edilir.

Tələb edilən investisiya

Sahibkarlıq modulu üzrə təhsil verən müəllim heyətinin yenidən hazırlanması və təlimlərin təşkili üçün 50 min manat həcmində əlavə vəsait tələb olunacağı proqnozlaşdırılır.

Gözlənilən risklər

- model müəssisələrin fəaliyyətinin təşkilində peşə təhsili müəssisələri ilə birgə fəaliyyətin həyata keçirilməməsi;
- şagirdlərin model müəssisələrdə təcrübə və təlim keçməsi və qiymətləndirilməsi üçün lazımi imkanların yaradılmaması;
- iş adamlarının peşə təhsili müəssisələrində sahibkarlıq proqramının tədrisində iştirak etməyə maraqlı olmaması.

7.4.2. Prioritet 4.2. Sektorlar üzrə tələblərin qarşılmasına dəstək verilməsi

Əsaslandırma

Peşə təhsili və təlimi müəssisələri prioritet sektorlar (kənd təsərrüfatı, maliyyə xidmətləri, turizm, telekommunikasiya, kommunal xidmətlər, ağır sənaye və maşınqayırma) üzrə ixtisaslı kadr hazırlığı istiqamətində müvafiq tədbirlər həyata keçirməlidir. Seçilmiş istiqamətlər üzrə tədbirlərin icrası müvafiq normativ-hüquqi baza, infrastruktur, mütərəqqi tədris kurikulumları və ixtisaslı mühəndis-pedaqoji heyətin əlaqələndirilmiş birgə fəaliyyətini tələb edir. Qeyd olunan şərtlər çərçivəsində müasir pilot peşə təhsili müəssisələrinin yaradılması ölkə iqtisadiyyatının prioritet sahələri üzrə əmək bazarının tələblərinə cavab verən peşəkar kadrların hazırlanmasını tələb edir. Bu peşə təhsili müəssisələrinin fəaliyyəti birbaşa olaraq iqtisadiyyatın prioritet elan edilmiş sahələrində fəaliyyət göstərən müəssisələrin ixtisaslı kadrlara olan tələblərinin qarşılmasına istiqamətlənəcəkdir. İqtisadiyyatda gələcək inkişafın stimullaşdırılması üçün ixtisaslı işçilərin böyük əhəmiyyət kəsb edəcəyini nəzərə alıb, mövcud peşə təhsili müəssisələri ilə seçilmiş sektorlar arasında davamlı əlaqələrin gücləndirilməsi istiqamətində işlərin aparılması zəruridir.

Görüləcək tədbirlər

Tədbir 4.2.1. Sektorlar üzrə ümumi tələblərin qarşılmasına dəstək verilməsi

Peşə təhsili sistemi müvafiq sektorların tələblərinə uyğun yüksəkixtisaslı kadr hazırlığını həyata keçirəcəkdir. Həmin sektorlar üzrə ölkədə və dünyada mövcud inkişaf meyilləri nəzərə alınmaqla, müvafiq dövlət qurumları tərəfindən yeni tələb olunan ixtisaslar üzrə peşə standartları hazırlanacaq, həmin ixtisaslar "İlk peşə-ixtisas təhsili üzrə ixtisasların Təsnifatı"na daxil ediləcək və beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlıq çərçivəsində əmək bazarının tələblərinə uyğun modullar üzrə yeni tədris proqramları (kurikulumlar)

hazırlanacaqdır. Hər bir sektorda çalışan yüksəkixtisaslı mütəxəssislərin peşə təhsili müəssisələrində yarımştat işə cəlb edilməsi və təhsilalanların sektorlar üzrə müəyyən olunan müəssisələrdə istehsalat təcrübələrinin təşkili təmin ediləcəkdir.

Tədbir 4.2.2. Sektorlar üzrə spesifik tələblərin qarşılınmasına dəstək verilməsi

Kənd təsərrüfatı sektoru üzrə: Aqrar sahədə peşə təhsilinin təşviqi ilə bağlı uğurlu fermerlərin iştirakı ilə görüşlər keçiriləcək, qabaqcıl və nümunəvi kənd təsərrüfatı müəssisələrinə sahə səfərləri təşkil ediləcəkdir.

Turizm sektoru üzrə: Ölkəyə gələn turistlərin dil-ünsiyyət tələbləri nəzərə alınmaqla, turizm və rekreasiya zonalarında yerləşən peşə təhsili müəssisələrində müvafiq xarici dil və turizm peşə kurslarının təşkili və digər zəruri tədbirlər həyata keçiriləcəkdir.

Telekommunikasiya sektoru üzrə: İnformasiya və telekommunikasiya texnologiyalarının sürətli inkişafını və bu sektorla bağlı biliklərin bütün sahələrdə geniş tətbiqinin zəruriliyini nəzərə alaraq, beynəlxalq standartlara uyğun kadr hazırlığını həyata keçirən peşə təhsili müəssisələrinin bazasında fəaliyyət göstərən "IT STEP ACADEMY"də beynəlxalq sertifikatların (Microsoft, Cisco, Autodesk və s.) verilməsi ilə müşayiət olunan tədris prosesi təşkil ediləcəkdir.

Sənaye və maşınqayırma sektoru üzrə: Peşə təhsili müəssisələri mövcud iri sənaye və maşınqayırma müəssisələri ilə birlikdə tələb olunan ixtisaslar üzrə ikili peşə təhsili sisteminin ("*dual study*") mexanizmini işləyib hazırlayacaq və tətbiq edəcəkdir.

Yuxarıda qeyd edilmiş tədbirlərdən əlavə, peşə təhsili müəssisələrinin digər sahələrdəki rolundan müvafiq sektorlar üzrə strateji yol xəritələrində bəhs edilmişdir.

Gözlənilən nəticə və nəticə indikatorları

Bu prioritetin Azərbaycanın real ÜDM-nə xüsusi birbaşa təsiri olmasa da, digər sektorlar vasitəsilə 1 milyard manat həcmində əlavə artıma imkan yaradacağı proqnozlaşdırılır. Bundan əlavə, peşə təhsili sahəsində yüksək səviyyəli tədbirlər nəticəsində başqa sektorların ehtiyaclarını dəstəkləməklə, universitet və peşə təhsili müəssisələrinin məzunlarının bacarıqları yarımixtisaslıdan ixtisaslı işçi qüvvəsinədək artırıla biləcəkdir. Bu prioritetin həyata keçirilməsi işçi qüvvəsinin məhsuldarlığının artımı ilə nəticələnərək, Azərbaycanda işləyən firmaların daha yüksək səmərəliliyinə və rəqabətliliyinə təkan verəcəkdir.

Tələb edilən investisiya

Yeni kurikulumların (tədris vəsaiti, kitablar, onlayn dərsliklər daxil olmaqla) tərtibi üçün 1,5 milyon manat həcmində investisiya tələb olunacağı proqnozlaşdırılır.

Gözlənilən risklər

- seçilmiş sahələr üzrə fəaliyyət göstərən müəssisələrin peşə təhsili müəssisələri ilə əməkdaşlığını stimullaşdıran müvafiq normativ-hüquqi bazanın qəbul edilməməsi;
- müəssisələr tərəfindən peşə təhsili şagirdlərinin istehsalat təcrübəsinə qəbul edilməməsi;
- seçilmiş sahələr üzrə peşə standartlarının müəyyən edilməməsi;
- tədris proqramlarının (kurikulumların) hazırlanması üçün müəssisələr tərəfindən lazımi dəstəyin göstərilməməsi;
- məzunların işlə təmin edilməməsi.

7.5. Strateji hədəf 5. Peşə təhsili və təlimi üzrə hədəflərin əldə olunmasına təkan verəcək vasitələrin tətbiqi

Peşə təhsilinin inkişafı ölkənin ixtisaslı kadrlara olan tələbatının ödənilməsi istiqamətində mühüm addımlardan biri kimi səciyyələnir. Bu istiqamətdə peşə təhsilinin sürətli inkişafına stimula yaradacaq əsas cəhətlər kimi peşə təhsili üzrə məlumat bazasının yaradılması, həmçinin informal və qeyri-formal üsullarla əldə edilmiş səriştələrin tanınması və bundan sonra işə qəbul zamanı peşə ixtisasını təsdiq edən sənədin icbari olaraq tələb edilməsi böyük əhəmiyyət kəsb edir. İşəgötürənlərin peşə ixtisasını təsdiq edən sənəd tələb etməmələri, informal və qeyri-formal üsullarla əldə edilmiş səriştələrin tanınması mexanizminin icra edilməməsi ölkədə peşə təhsilinin inkişafını ləngidir. Bu hal həm yüksək keyfiyyət təmin etməsi gözlənilən iri şirkətlərdə, həm də maddəli işçi qüvvəsindən istifadə edən kiçik və orta sahibkarlarda müşahidə olunur. Keyfiyyəti təsdiq edən əsas göstəricilərdən biri kimi peşə ixtisasını təsdiq edən sənədin tələb edilməsi, ümumilikdə, peşə təhsilinə olan münasibəti müsbət yönə dəyişəcək əsas islahatlardan biridir. Bundan əlavə, hazırda Azərbaycanın peşə təhsili sistemi ilə bağlı toplanmış və geniş şəkildə mövcud olan məlumatlar azdır. Bu məlumatlar çoxsaylı platformalarda yayılmışdır və potensial tələbələr təhsil təminatçıları arasında seçim etməyə kömək edəcək məlumatları əldə etmək üçün müxtəlif mənbələrdə axtarış aparmaq məcburiyyətində qalırlar. Həmçinin qeyd etmək lazımdır ki, bir çox ölkələrdə yalnız ictimaiyyətin məlumatlandırılması üçün deyil, həm də məzunların tələbat olan peşələrdə işə cəlb olunması üçün müxtəlif səviyyələrdə məlumat şəffaflığı təmin edilir.

7.5.1. Prioritet 5.1. *Informal və qeyri-formal üsullarla əldə edilmiş səriştələrin tanınması*

Əsaslandırma

İnsanlar ömürboyu formal təhsildən kənar müəyyən bacarıqlar (xarici dil bilikləri, İKT, idman dərəcələri, dayəlik, usta yanında şagirdlik və s.) və səriştələr əldə edirlər. İş yerində əmək prosesində təlimlər, könüllü fəaliyyət və s. vasitəsilə bir sıra mühüm səriştə və bacarıqların əldə edilməsi informal və qeyri-formal təhsil kimi tanınır və dünyada təhsilin əsas istiqamətlərindən biri kimi müəyyənləşdirilir. "Təhsil haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda təhsilin üç forması (formal, informal, qeyri-formal) qeyd olunmuşdur. Formal təhsil – dövlət təhsil sənədinin verilməsi ilə başa çatan təhsil forması, informal təhsil – özünütəhsil yolu ilə biliklərə yiyələnmənin forması, qeyri-formal təhsil – müxtəlif kurslarda, dərnlərdə və fərdi məşğələlərdə əldə edilən və dövlət təhsil sənədinin verilməsi ilə müşayiət olunmayan təhsil forması kimi müəyyən edilmişdir. İnkişaf etmiş Avropa və dünya ölkələrində geniş tətbiq olunan informal və qeyri-formal yolla əldə olunan səriştələrin və bacarıqların tanınması mexanizminin hamı üçün əlçatan və rahat olmasına imkan yaradılmışdır. İnsan kapitalının əhəmiyyətinin artdığı və rəqabətin yüksək olduğu müasir dövrdə fərdlər, cəmiyyət və iqtisadiyyatın inkişafı üçün bu bacarıqların və səriştələrin tanınması çox böyük əhəmiyyət kəsb edir. Ölkəmizdə bacarıqların bu yolla tanınması və bundan sonra işə qəbul zamanı peşə ixtisasını təsdiq edən sənədin tələb edilməsi ilə qarşıya qoyulan məqsədə nail oluna bilər. Hal-hazırda işə qəbul zamanı peşənin mürəkkəbliyindən asılı olaraq ümumi orta, orta-ixtisas və ya ali təhsili təsdiq edən sənəd tələb edildiyi halda, peşə ixtisasını təsdiq edən sənəd işə qəbul zamanı tələb edilmir. Bu, bazarda fəal əməklə məşğul olan əhəlinin böyük bir hissəsinin heç bir ixtisasının olmaması ilə nəticələnmişdir. Ümumtəhsil məktəblərini bitirən və digər təhsil pillələrinə istiqamətlənməyən məzunların heç bir sahədə ixtisaslaşma əldə

etməməsi isə ölkə iqtisadiyyatında rəqabətqabiliyyətli istehsalın yaradılmasına əngəllər törədir. Peşə ixtisas sənədinin tələb edilməsi, öz növbəsində, bütün sahələrdə əməyin təhlükəsizliyində, əmək məhsuldarlığının yüksəlməsində və rəqabətqabiliyyətli məhsul istehsalında, iş və xidmətlərin göstərilməsində müsbət nəticə verəcəkdir.

Görüləcək tədbirlər

Tədbir 5.1.1. İnfomal və qeyri-formal üsullarla əldə edilmiş səriştələrin tanınması mexanizminin hazırlanması

Təhsil Nazirliyi infomal və qeyri-formal üsullarla əldə edilmiş səriştələrin tanınması mexanizmi ilə bağlı normativ-hüquqi sənəd qəbul edəcəkdir. Bu mexanizmə görə peşə təhsili müəssisələrinin bazasında səriştələrin tanınması mümkün olan ixtisaslar müəyyənləşdiriləcəkdir.

Tədbir 5.1.2. İşə qəbul zamanı peşə ixtisasını təsdiq edən sənədin tələb edilməsinin hüquqi bazasının formalaşdırılması

İnfomal və qeyri-formal üsullarla əldə edilmiş səriştələrin tanınması həyata keçirildikdən sonra əmək bazarına daxil olmaq istəyən şəxslərin peşə ixtisasını təsdiq edən sənədin icbariliyi ilə bağlı normativ hüquqi sənədin qəbul edilməsi nəzərdən keçiriləcəkdir. Gələcəkdə işə qəbul zamanı peşə ixtisasını təsdiq edən sənədin tələb olunacağı ixtisaslar müəyyənləşdiriləcəkdir.

Gözlənilən nəticə və nəticə indikatorları

Bu prioritetin həyata keçirilməsi nəticəsində ölkədə əmək bazarına daxil olan ixtisaslı kadrların sayı xeyli artacaqdır.

Tələb edilən investisiya

Bu prioritet üzrə əlavə investisiya qoyuluşu tələb olunmur.

Gözlənilən risklər

Səriştələrin tanınması və işə qəbul zamanı peşə ixtisas təhsili sənədinin icbariliyi ilə bağlı müvafiq normativ-hüquqi sənədin qəbul edilməməsi əsas risk yaradan faktor ola bilər.

7.5.2. Prioritet 5.2. Məlumatların şəffaf monitorinqinin və vahid bazasının təmin edilməsi

Əsaslandırma

Hazırda Azərbaycanda peşə təhsili və təlimi sistemi və bu sistemin fəaliyyəti, tədris edilən peşə ixtisasları, icra göstəricilərinə əsaslanan qiymətləndirmə nəticələri, peşə seçimi və karyera imkanlarına dair digər aidiyyəti məlumatlarla bağlı mərkəzləşdirilmiş və səhih məlumat bazası mövcud deyildir. Sistemsiz şəkildə toplanmış məhdud həcmli məlumatlar isə çoxsaylı məlumat platformaları arasında yayılmaqla, potensial tələbələrə müvafiq peşə təhsili və təlimi müəssisəsinin seçilməsində müxtəlif mənbələrdə axtarış aparmaq məcburiyyəti yaradır, seçim prosesinin səmərəliliyini əhəmiyyətli dərəcədə aşağı salır. İxtisaslar üzrə məlumatlar, əldə olunacaq bacarıqların təsviri, işəgötürənlər, məzunların işlə təminat imkanları, ixtisaslar üzrə əməkhaqqı və s. barədə məlumatların olmaması şagirdlər, valideynlər, işəgötürənlər və təhsil müəssisələri tərəfindən müəyyən qərarların verilməsində çətinliklər yaradır (şəkil 7).

Şəkil 7. Peşə təhsili ilə bağlı məlumat infrastrukturunu

Kateqoriya	Təsviri	Məlumat mövcuddurmu?
Təcrübəçi	▪ Qeydiyyat səviyyəsi (Proqram və müəssisə üzrə)	✓
	▪ Təhsildən imtina edənlərin sayı (Proqram və müəssisə üzrə)	✗
	▪ Məzunların sayı (Proqram və müəssisə üzrə)	✓
	▪ Proqram üzrə iş təlimləri	✓
	▪ Hər bir tələbə üzrə xərclər	✓
Məzunların izlənilməsi və yerləşdirilməsi	▪ İşəgötürənlər və ya sektorlar üzrə yerləşmə	✓
	▪ Hər bir məzun üzrə xərclər	✓
	▪ Məzunların profili və əlaqə məlumatları	✗
	▪ Məzunların məşğulluğunun izlənmə səviyyəsi	✗
	▪ 12 aydan sonra işə götürülənlərin faizi	✗
	▪ İş tapmaq üçün sərf olunan orta zaman müddəti	✗
	▪ Universitet məzunları ilə peşə təhsili məzunlarının əməkhaqlarında fərq	✗
▪ Orta əməkhaqqı səviyyəsindən yüksək əməkhaqqı alan məzunların faizi	✗	
Müəssisənin infrastrukturunu və heyəti	▪ Müəssisənin infrastrukturunun statusu	✓
	▪ Müəllimlərin kvalifikasiyaları və idarəetmə şurasının profili	✗
Bilik və bacarıqlar üzrə tələblər	▪ İşəgötürənlərin məmnunluğu	✗
	▪ Peşə təhsili orqanları və müəssisələrinin sənaye ilə əlaqələri	✓
	▪ Tərəfdaşlığın dəyişdirilməsi	✓
	▪ İşəgötürən və sektor tərəfindən spesifik tələblər	✓
Əmələmənin monitorinqi	▪ Əmələmə vəziyyəti, məsələn tələbə və müəllimlərin davamiyyəti	✗
	▪ Keyfiyyətə təminat	✗

Peşə təhsili və təlimi sisteminin fəaliyyətinə dair müasir informasiya-kommunikasiya texnika və texnologiyalarından geniş istifadə edilməsi, mütəmadi müzakirə və məsləhətləşmələrin təşkili, bu sahədə olan yeniliklərin kütləvi informasiya vasitələri, internet və sosial şəbəkə yolu ilə ictimaiyyətə və geniş istifadəçi auditoriyasına çatdırılması bir tərəfdən ictimaiyyətdə peşə təhsili sahəsində olan təsəvvürlərin müsbət istiqamətdə dəyişməsinə zəmin yarada, digər tərəfdən isə iş və karyera imkanlarının inteqrasiyası vasitəsilə peşə təhsili məzunlarının əmək bazarına çıxış imkanlarına təkan verə bilər.

Peşə təhsili sisteminin bütün iştirakçılarının eyni məlumat bazasında toplanması, müvafiq məlumatların və bu məlumatlar üzrə aparılmış analitik təhlillərin həmin bazada cəmləşməsi mühümdür. Bundan əlavə, toplanmış məlumatların dəqiqliyini, şəffaflığını və tutarlılığını təmin etmək üçün vahid koordinasiya mərkəzinin yaradılması, yığılacaq statistik məlumatların xarakterinə, həcminə və dərc ediləcək məlumatların məzmununun müəyyən edilməsinə bu koordinasiya mərkəzi tərəfindən nəzarətin təmin edilməsi zəruridir.

Görüləcək tədbirlər

Tədbir 5.2.1. Mövcud məlumat infrastrukturunun təhlili

Təhsil Nazirliyi peşə təhsili müəssisələrində mövcud məlumat infrastrukturunu təhlil edib müvafiq normativ-hüquqi bazanın yaradılması üçün zəruri tədbirlər görəcəkdir.

Tədbir 5.2.2. Məlumat bazasının yaradılması

Təhsil Nazirliyi peşə təhsili sistemində təhsilin keyfiyyətinin yüksəldilməsi və əmək bazarının ehtiyaclarının daha yaxşı qarşılınması üçün məlumatların toplanması, emalı və təhlili məqsədilə müvafiq təşkilatların təqdim etdiyi məlumat və hesabatlar əsasında

məlumat bazası yaradacaqdır. Eyni zamanda, bu məlumat bazasının ümumi təhsil məlumat infrastrukturuna inteqrasiyası təmin ediləcəkdir.

Tədbir 5.2.3. Peşə təhsili sistemi üzrə məlumatları əks etdirən internet səhifəsinin yaradılması

Növbəti mərhələdə Təhsil Nazirliyi peşə təhsili müəssisələrinin məzunları üçün iş imkanlarını əks etdirən və məlumatların ictimaiyyətə çatdırılmasını, şəffaflıq və asan istifadəni təmin edən internet səhifəsi yaradacaqdır. Səriştə və bacarıqların qiymətləndirilməsi istisna olmaqla, bütün sənədləşmə prosedurları elektron qaydada internet səhifəsi vasitəsilə həyata keçiriləcəkdir. Bu səhifənin ictimaiyyət tərəfindən geniş şəkildə istifadəsinin asanlaşdırılması üçün Təhsil Nazirliyi açıqlanacaq məlumat növlərinə və bu məlumatların təfsilatlarına dair qərar verəcək, məlumatların səhifədə dərcedilmə vaxtını müəyyən edəcəkdir. Təhsil Nazirliyi peşə təhsili müəssisələrinin təqdim etdiyi məlumatların dəqiqliyini təmin etmək üçün audit və yoxlama mexanizmlərinə dair qərar verəcək və əmək bazarında baş verən dəyişiklikləri başa düşmək üçün aidiyyəti qurumların təqdim etdiyi məlumatlar əsasında müntəzəm təhlillər aparacaqdır. Bu təhlillərin nəticələrinə əsasən, işçi qüvvəsinə olan tələbatdakı dəyişikliklərin ictimaiyyətə açıqlanması həmin sahələr üzrə təhsilənlərin sayını stimullaşdırma bilər.

Tədbir 5.2.4. İnternet səhifəsi ilə bağlı ictimai məlumatlılığın təmin edilməsi

Təhsil Nazirliyi daha sonra internet səhifəsi barədə ictimai məlumatlılığın artırılması məqsədilə müvafiq tədbirlər həyata keçirəcəkdir. İnternet səhifəsinə dair məlumatlar video, televiziya proqramları və işəgötürənlərlə müsahibələr vasitəsilə ictimaiyyətə çatdırılacaqdır. Tərtibatda müvafiq təkmilləşdirmə işlərinin görülməsi, eləcə də məlumatların yenilənməsi üçün səhifəyə davamlı şəkildə nəzarət ediləcəkdir.

Gözlənilən nəticə və nəticə indikatorları

Bu prioritetin real ÜDM-ə birbaşa təsiri olmasa da, digər prioritetlər üzrə müsbət nəticələrin əldə edilməsində mühüm yardımçı vasitə rolunu oynayacaqdır. Bu prioritet çərçivəsində təxminən 10 yeni iş yerinin yaradılması proqnozlaşdırılır.

Tələb edilən investisiya

Bu prioritet üzrə peşə təhsili müəssisələrində lazımi informasiya texnologiyaları infrastrukturunun qurulmasına və internet səhifəsinin yaradılmasına 700 min manat həcmində investisiya qoyuluşunun tələb olunacağı proqnozlaşdırılır.

Gözlənilən risklər

- müvafiq dövlət qurumlarının və işəgötürənlərin məlumatları dəqiq və vaxtında təqdim etməməsi;
- məlumat bazası ilə bağlı fəaliyyətin əlaqələndirilməsi və icrasında digər dövlət qurumlarının və işəgötürənlərin maraqlı olmaması;
- peşə təhsili müəssisələri üçün əlavə inzibati yükün yaranması;
- təhlillərin və qiymətləndirmənin nəticələrinə uyğun tədbirlərin həyata keçirilməməsi.

8. MALİYYƏLƏŞDİRMƏ MEXANİZMLƏRİ

Müəyyən edilmiş strateji hədəflərə nail olmaq üçün 190 milyon 950 min manat investisiya tələb olunur. Strateji Yol Xəritəsində nəzərdə tutulan tədbirlərin icrası aşağıdakı mənbələr hesabına maliyyələşdiriləcəkdir:

- dövlət büdcəsi;
- büdcədən kənar fondlar;
- Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun vəsaitləri;
- yerli büdcələr;
- mülkiyyət formasından asılı olmayaraq yerli idarə, müəssisə və təşkilatların vəsaitləri;
- birbaşa xarici investisiyalar;
- ölkə bank sisteminin kreditləri və qrantlar;
- beynəlxalq təşkilatların və xarici dövlətlərin kreditləri, texniki və maliyyə yardımları;
- qanunvericiliklə qadağan olunmayan digər mənbələr.

Maliyyə vəsaitinin müəyyən edilmiş strateji hədəflər üçün ən səmərəli şəkildə sərf olunmasını təmin etmək məqsədilə büdcələr nəticələrə əsaslanan büdcə tərtibatı prosesi çərçivəsində işlənib hazırlanacaqdır. Tələb olunan maliyyə vəsaitinin böyük hissəsi mövcud büdcələrin restrukturizasiyası, özəl sektorun və müxtəlif investorların birgə maliyyələşdirmə səyləri ilə təmin ediləcəkdir.

9. İCRA, MONİTORİNG VƏ QIYMƏTLƏNDİRMƏ

Strateji Yol Xəritəsinin icrası

Koordinasiya və rəhbərlik: Qərarların qəbul edilməsinin sürətləndirilməsi, hesabatlılığın aydın müəyyən edilməsi və əlavə icra qabiliyyətinin formalaşdırılması üçün müvafiq koordinasiya və rəhbərlik təmin ediləcəkdir.

- Strateji Yol Xəritəsi üçün yüksək siyasi səviyyədə qərarların qəbul edilməsinin sürətləndirilməsi mexanizmi yaradılacaqdır. Bu mexanizm qərarları qəbul edən şəxslər üçün digər əsas iştirakçılar tərəfindən proqramın tətbiq olunmasına lazımi rəhbərliyin təmin edilməsinə imkan verəcəkdir. Tətbiqin prioritetləri və konkret hədəflərlə bağlı qərarlar bu mexanizm vasitəsilə qəbul ediləcəkdir.
- Əsas icraçı təşkilat tədbirin vaxtında və mahiyyəti üzrə həyata keçirilməsi üçün ona aid hər bir prioritet və tədbir üzrə məsul şəxslər təyin edəcəkdir. Həmçinin, tədbirlər planında qeyd olunan digər qurumların iştirakı ilə prioritet üzrə məsul qurumların rəhbərliyi altında işçi qruplar yaradılacaqdır. İşçi qrupların hesabat toplantıları əsas icraçı təşkilatın rəhbərliyi ilə rüblük əsasda keçiriləcəkdir. İclaslarda rüb ərzində görülmüş işlər və növbəti dövr üçün nəzərdə tutulmuş fəaliyyətlər müzakirə ediləcəkdir. İşçi qruplar illik iş proqramı əsasında fəaliyyət göstərəcəklər. İşçi qrupun gündəlik iş rejimi və tapşırıqların bölgüsü məsul şəxs tərəfindən aparılacaqdır. Bir qayda olaraq, qrupun cari görüşləri məsul şəxsin təklifi ilə əsas icraçı təşkilatda keçiriləcəkdir. Əsas icraçı təşkilat işçi qrupun maneəsiz fəaliyyətini təmin etmək üçün zəruri şəraiti yaradacaq, tələb olunduqda kənar ekspertlərin texniki dəstəyindən yararlanmaq üçün addımlar atacaqdır.
- Strateji Yol Xəritəsinin icra olunmasına nəzarətin aparılması, yaranan problemlərin həll olunması və ya qurumlar arasında əlaqələndirmənin düzgün təşkili məqsədilə müvafiq koordinasiya qurumu ("*delivery unit*") müəyyən ediləcəkdir. Qurumun əsas işi tədbirlərin effektiv icrası məqsədilə zəruri qurumlar, proseslər və texnologiyalar arasında koordinasiyanın təşkili olacaqdır. Tədbirlər planı üzrə işçi qrupların ahəngdar işi, rüblük hesabatların ümumiləşdirilməsi və illik hesabatın hazırlanması koordinasiya qurumu tərəfindən tənzimlənəcəkdir. Bundan əlavə, həmin qurum digər qurumlar tərəfindən tələb olunan maliyyə və insan resurslarının təşkil olunmasının təmin edilməsinə və zəruri hallarda, əlavə resursların təqdim edilməsinə nəzarət edəcəkdir.

Strateji uyğunlaşdırma və maliyyələşdirmə: Resurslardan səmərəsiz istifadənin və hədəflər arasında yarana biləcək ziddiyyətlərin qarşısının alınmasına imkan verən səmərəli icra prosesinə nail olunması məqsədilə Strateji Yol Xəritəsi sektorlar üzrə digər planlara və mövcud büdcələrə tam inteqrasiya olunacaqdır.

- Aidiyyəti dövlət qurumlarının təklifləri əsasında bütün müvafiq strateji sənədlər Strateji Yol Xəritəsinə uyğunlaşdırılacaq və zəruri hallarda, mövcud qurumların funksiyaları hədəflərə müvafiq qaydada yenidən formalaşdırılacaqdır. Bu uyğunlaşdırma işlərinə şəffaf, ölçüləbilən tətbiq hədəfləri daxil ediləcək, bu barədə ictimaiyyətə məlumat veriləcək və prosesin izlənməsində bu hədəflərdən istifadə olunacaqdır.
- İcra rəhbərliyi təmin olunması, eləcə də tələb olunan resurslara və gözlənilən nəticələrə münasibətdə şəffaflığın təmin edilməsi üçün bütün prioritetlər üzrə təqdim olunan

tədbirlərə əsaslanan detallı icra planları işlənilib hazırlanacaqdır. Təyin olunmuş aparıcı qurum icra planının yerinə yetirilməsi üçün ümumi məsuliyyət daşımaqla yanaşı, planın tətbiq olunmasına bütün əsas qurumları və özəl sektoru cəlb edəcəkdir.

Maraqlı tərəflərin səfərbər edilməsi: Həm dövlət, həm də qeyri-dövlət sektorundan yerli və beynəlxalq tərəfdaşlar Strateji Yol Xəritəsinin icrası prosesinə cəlb olunacaqdır.

- Əsas strateji tərəfdaşların müəyyən olunması və cəlb edilməsi üçün müvafiq tədbirlər görülməkdir. Hər bir prioritetin uğurla tətbiq olunması üçün çoxsaylı təşkilatların və maraqlı tərəflərin cəlb olunması tələb olunur. Hədəflərin uyğunlaşdırılması və lazımi əlaqələndirmənin təmin edilməsi məqsədilə, özəl sektor, dövlət müəssisələri və beynəlxalq təşkilatlar, eləcə də beynəlxalq maliyyə təşkilatları kimi kritik beynəlxalq tərəfdaşlarla işləmək üçün məşvərətçi şuralar və işçi komitələr yaradılacaqdır.
- Strateji Yol Xəritəsinin geniş şəkildə dəstəklənməsi üçün vətəndaş cəmiyyəti və beyin mərkəzləri səfərbər ediləcək və cəlb olunacaqdır. Bundan əlavə, fəal kommunikasiya, şəffaflıq və cəlb olunma dövlət və özəl sektorun, eləcə də bütövlükdə cəmiyyətin və digər maraqlı tərəflərin səfərbər edilməsinə kömək edəcəkdir.

Strateji Yol Xəritəsinin monitorinqi və qiymətləndirilməsi

Tələb olunan alətlər, proseslər və sairə vasitəsilə icranın uğurla həyata keçirilməsini təmin etmək üçün Strateji Yol Xəritəsinin monitorinqi və qiymətləndirilməsi həyata keçiriləcəkdir. Monitorinq və qiymətləndirmə aparılarkən tədbirlərin mahiyyəti üzrə icrasına, müvafiq prioritet üzrə gözlənilən nəticələrə və indikatorlara diqqət yetiriləcək, icra müddətinə uyğunluq yoxlanılacaqdır. Monitorinq və qiymətləndirmə beynəlxalq metodologiyalara əsasən tərtib edilmiş qaydalar əsasında aparılacaqdır.

İşçi qrupların illik iş proqramları koordinasiya qurumu ilə razılaşdırılaraq, əsas icraçı təşkilat tərəfindən təsdiqlənəcəkdir. İşçi qrupların rüblük iclasları koordinasiya qurumunun nümayəndələrinin iştirakı ilə keçiriləcəkdir.

Rüb üzrə görülmüş işlərə dair hesabat əsas icraçı təşkilat tərəfindən işçi qrupun rüblük iclasından ən azı 10 gün əvvəl koordinasiya qurumuna təqdim ediləcəkdir. Koordinasiya qurumu qeyd olunmuş hesabatın hərtərəfli təhlilini və qiymətləndirilməsini, həmçinin işçi qrupun rüblük iclasında baş tutmuş müzakirələri nəzərə alaraq, iclasın keçirilmə tarixindən 10 gün müddətində rüblük monitorinqin nəticələrini və növbəti dövr üçün tövsiyələri əsas icraçı təşkilata təqdim edəcəkdir. Koordinasiya qurumu və əsas icraçı təşkilat monitorinq nəticələrinin və tövsiyələrin işçi qrupun gündəlik fəaliyyətində nəzərə alınması üçün tədbirlər görəcəkdir.

10. TƏDBİRLƏR PLANI

No	Tədbirin adı	Əsas icraçı	Digər icraçılar / Təvsiyə	Nəticə indikatorları	İcra müddəti
Strateji hədəf 1. İşəgötürənlərin peşə təhsili və təlimi sistemində inteqrasiyası					
1.1. İşəgötürənlərlə tərəfdaşlığın qurulması					
1.1.1.	Əmək bazarında strateji məşğulluq sahələrinin müəyyən edilməsi və kadr tələbatının proqnozlaşdırılması	Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi	Təhsil Nazirliyi, İqtisadiyyat Nazirliyi. <i>Təvsiyə edilir:</i> Azərbaycan Respublikası Sahibkarlar (İşəgötürənlər) Təşkilatları Milli Konfederasiyası	<ul style="list-style-type: none"> • 2020-ci ildə real ÜDM-in 1 milyon manat artması; • 10 müxtəlif istiqamətli pilot peşə təhsili müəssisəsinin təşkili; 	2017-2018
1.1.2.	Peşə təhsili və təlimi müəssisələrinin mövcud vəziyyətinin hərtərəfli araşdırılması və optimallaşdırılması ilə bağlı tədbirlər planının hazırlanması	Təhsil Nazirliyi	Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi, Turizm Nazirliyi, Naxçıvan Təhsil Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti, "Azərişiq" ASC	<ul style="list-style-type: none"> • pilot peşə təhsili müəssisələrinin məzunlarının məşğulluq səviyyəsinin 6 ay ərzində 50 faizə çatdırılması; • pilot peşə təhsili müəssisələrində təhsilənlərin sayının 50 faiz artması; 	2017
1.1.3.	İri sənaye mərkəzlərində və regionlarda optimallaşdırma prosesinin həyata keçirilməsi	Təhsil Nazirliyi	İqtisadiyyat Nazirliyi, Maliyyə Nazirliyi, Ədliyyə Nazirliyi, Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsi		2018
1.1.4.	Pilot peşə təhsili müəssisələrinin qurulması	Təhsil Nazirliyi	Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi,		2017-2018

			Azərbaycan Respublikasının Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsi	<ul style="list-style-type: none"> peşə təhsilinə cəlb edilmiş həssas əhali qruplarından olan uşaqların sayının peşə təhsili üzrə təhsilalanların ümumi sayında payının 5 faizdən çox olması. 	
1.1.5.	Pilot peşə təhsili müəssisələrində işəgötürənlərlə tərəfdaşlıq mexanizminin qurulması, peşə standartları və kurikulumların işlənməsi	Təhsil Nazirliyi	İqtisadiyyat Nazirliyi, Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi. <i>Təvsiyə edilir:</i> Azərbaycan Respublikası Sahibkarlar (İşəgötürənlər) Təşkilatları Milli Konfederasiyası		2017-2020
1.1.6.	Pilot peşə təhsili müəssisələri haqqında ictimai məlumatlılığın təmin edilməsi və qəbulun aparılması	Təhsil Nazirliyi	Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyi, İqtisadiyyat Nazirliyi, Maliyyə Nazirliyi		2018-2020
1.1.7.	Tərəfdaşlıq proqramları üzrə monitoring və nəzarətin təşkili	Təhsil Nazirliyi	İqtisadiyyat Nazirliyi, Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi. <i>Təvsiyə edilir:</i> Azərbaycan Respublikası Sahibkarlar (İşəgötürənlər) Təşkilatları Milli Konfederasiyası	2017-2020	

1.1.8.	Tərəfdaşlıq proqramlarının səmərəliliyi ilə bağlı məlumatların ictimaiyyətə açıqlanması	Təhsil Nazirliyi	Dövlət Statistika Komitəsi, İqtisadiyyat Nazirliyi		2018–2020
1.1.9.	Pilot peşə təhsili müəssisələrində tətbiq olunan peşə standartlarının və təhsil proqramlarının (kurikulumların) digər peşə təhsili müəssisələrində tətbiqi	Təhsil Nazirliyi	İqtisadiyyat Nazirliyi. <i>Tövsiyə edilir:</i> Azərbaycan Respublikası Sahibkarlar (İşəgötürənlər) Təşkilatları Milli Konfederasiyası		2020
1.2. Peşə təhsili sistemine ixtisaslı yeni mütəxəssislərin cəlb edilməsi					
1.2.1.	Peşə təhsili müəssisələrinin mövcud müəllim-pedaqoji heyətinin diaqnostik qiymətləndirilməsi, onların bilik və bacarıqlarının artırılması	Təhsil Nazirliyi	İqtisadiyyat Nazirliyi. <i>Tövsiyə edilir:</i> Azərbaycan Respublikası Sahibkarlar (İşəgötürənlər) Təşkilatları Milli Konfederasiyası	<ul style="list-style-type: none"> • 2020-ci ildə real ÜDM-in 2 milyon manat artması; • 264 nəfər mütəxəssisin və 176 nəfər ezam olunmuş ştatdankənar müəllimin peşə təhsilinə cəlb olunması nəticəsində, ümumilikdə 195, bilavasitə peşə təhsili sektorunda isə 176 yeni iş yerinin yaradılması. 	2017-2019
1.2.2.	Yeni müəllim heyətinin peşə təhsili və təlimi prosesinə cəlb edilməsi ilə bağlı tədbirlərin müəyyənləşdirilməsi	Təhsil Nazirliyi	Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi, İqtisadiyyat Nazirliyi. <i>Tövsiyə edilir:</i> Azərbaycan Respublikası Sahibkarlar (İşəgötürənlər) Təşkilatları Milli Konfederasiyası		2017-2019

1.2.3.	İstehsalat təcrübəsinə malik yeni pedaqoji kadrların seçilməsi və müvafiq təlimlərin təşkili	Təhsil Nazirliyi	Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi, İqtisadiyyat Nazirliyi. <i>Təvsiyə edilir:</i> Azərbaycan Respublikası Sahibkarlar (İşəgötürənlər) Təşkilatları Milli Konfederasiyası		2018-2020
1.2.4.	Yeni pedaqoji heyətin fəaliyyətinin monitorinqinin aparılması	Təhsil Nazirliyi	<i>Təvsiyə edilir:</i> Azərbaycan Respublikası Sahibkarlar (İşəgötürənlər) Təşkilatları Milli Konfederasiyası		2018-2020
1.3. Peşə təhsili sistemində idarəetmənin təkmilləşdirilməsi					
1.3.1	Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi yanında Peşə Təhsili üzrə Dövlət Agentliyinin yaradılması və fəaliyyətinin təşkili	Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyası			2016 icra edilib
Strateji hədəf 2. Nəticələrə əsaslanan güclü maliyyələşdirmə sisteminin yaradılması					
2.1. Peşə təhsili sisteminin gələcək inkişafını təmin etmək üçün əlavə dövlət, özəl və beynəlxalq maliyyələşdirmə mənbələrinin müəyyən edilməsi					
2.1.1.	Peşə təhsili müəssisələrində istehsal olunan məhsul və xidmətlərin satışı ilə əlaqədar qanunvericilik bazasının təkmilləşdirilməsi	Təhsil Nazirliyi	Maliyyə Nazirliyi, İqtisadiyyat Nazirliyi	• 2020-ci ildə real ÜDM-in 2 milyon manat artması;	2018-2020

	və seçilmiş pilot peşə təhsili müəssisələrinin istehsal imkanları üzrə qiymətləndirmənin həyata keçirilməsi			<ul style="list-style-type: none"> • hər tələbə üçün ayrılan vəsaitin məbləğinin təhsil müəssisələrində 20 faiz artması; • peşə təhsili müəssisələrinin ən azı 65 faizinin proqramda iştirakı; • məktəblərin orta hesabla hər bir tələbə üzrə əlavə olaraq 105 manat illik gəlir gətirməsinin təmin edilməsi. 	
2.1.2.	Peşə təhsili müəssisələrində istehsalı nəzərdə tutulan məhsul və xidmət sahələrinin, həmin məhsul və xidmətlər üzrə minimum standartların müəyyən edilməsi	Təhsil Nazirliyi	İqtisadiyyat Nazirliyi		2018-2020
2.1.3.	Büdcədən kənar vəsaitlərin idarə olunması və monitorinqi sisteminin hazırlanması	Təhsil Nazirliyi	Maliyyə Nazirliyi, Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi, İqtisadiyyat Nazirliyi. <i>Təvsiyə edilir:</i> Azərbaycan Respublikası Sahibkarlar (İşəgötürənlər) Təşkilatları Milli Konfederasiyası		2018-2020
2.1.4.	Peşə təhsili müəssisələrində istehsal edilən məhsul və xidmətlərin satışının təşkili	Təhsil Nazirliyi	<i>Təvsiyə edilir:</i> Azərbaycan Respublikası Sahibkarlar (İşəgötürənlər) Təşkilatları Milli Konfederasiyası		2018-2020
2.1.5.	Peşə təhsili müəssisələrində satış məqsədli istehsal	İqtisadiyyat Nazirliyi	Təhsil Nazirliyi, Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi.		2019–2020

	fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi		<i>Təvsiyə edilir:</i> Azərbaycan Respublikası Sahibkarlar (İşəgötürənlər) Təşkilatları Milli Konfederasiyası		
2.1.6.	Alternativ maliyyələşdirmə mənbələrinin müəyyən edilməsi	Təhsil Nazirliyi	Maliyyə Nazirliyi, İqtisadiyyat Nazirliyi		2018-2020
2.2. Fəaliyyətin nəticələrinə əsaslanan həvəsləndirmə mexanizmlərinin tətbiqi					
2.2.1.	Peşə təhsili müəssisələri üzrə əsas fəaliyyət göstəricilərinin müəyyən edilməsi	Təhsil Nazirliyi		<ul style="list-style-type: none"> • real ÜDM-ə birbaşa təsiri gözlənilmir; • pilot peşə təhsili müəssisələrinin müəllim-pedaqoji heyətinin əməkdaşlarının iki dəfəyədək artırılması. 	2017-2019
2.2.2.	Nəticələrə əsaslanan maliyyələşmə sisteminin yaradılması	Nazirlər Kabineti	Maliyyə Nazirliyi Təhsil Nazirliyi, Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi, İqtisadiyyat Nazirliyi. <i>Təvsiyə edilir:</i> Azərbaycan Respublikası Sahibkarlar (İşəgötürənlər) Təşkilatları Milli Konfederasiyası		2018-2020
2.2.3.	Nəticələrə əsaslanan maliyyələşmə sisteminin davamlı monitorinqinin təşkili	Təhsil Nazirliyi	Maliyyə Nazirliyi, İqtisadiyyat Nazirliyi		2018-2020

Strateji hədəf 3. Məqsədli peşə inkişafı proqramlarının yaradılması					
3.1. Yaşlılar üçün peşə təliminin və ixtisasartırmanın təmin edilməsi					
3.1.1.	Peşə təhsili müəssisələrində yaşlıların təhsili və ixtisasartırma kurslarının təşkili ilə bağlı müvafiq qanunvericilik bazasının yaradılması	Təhsil Nazirliyi	Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi, İqtisadiyyat Nazirliyi	<ul style="list-style-type: none"> • 2020-ci ildə real ÜDM-in 1 milyon manat həcmində artması; 	2017
3.1.2.	Yaşlıların təhsili və ixtisasartırma kurslarının təşkili ilə bağlı aidiyyəti tərəflərlə müzakirələrin aparılması	Təhsil Nazirliyi	Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi, İqtisadiyyat Nazirliyi, Maliyyə Nazirliyi. <i>Təvsiyə edilir:</i> Azərbaycan Respublikası Sahibkarlar (İşəgötürənlər) Təşkilatları Milli Konfederasiyası	<ul style="list-style-type: none"> • yaşlılar üçün kursların iştirakçılarının sayının illik artım tempinin 17 faizə çatdırılması; • ümumilikdə 177, bilavasitə peşə təhsili sektorunda isə 140 yeni iş yerinin yaradılması. 	2017-2019
3.1.3.	Yaşlıların təhsili və ixtisasartırma kurslarının təşkili mexanizminin hazırlanması	Təhsil Nazirliyi	Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi		2017-2019
3.1.4.	Kurslarda keyfiyyətin monitorinqinin təşkili	Təhsil Nazirliyi	Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi, İqtisadiyyat Nazirliyi		2018-2020
Strateji hədəf 4. Sektorlar üzrə spesifik proqramların yaradılması					
4.1. Kiçik və orta sahibkarlıq subyektləri üçün model müəssisələrin yaradılması və sahibkar düşüncə tərzinin təşviqi istiqamətində peşə təhsili və təlimi müəssisələrinin fəaliyyətinin təşkili					
4.1.1.	Peşə təhsili müəssisələri ilə model müəssisələr arasında əməkdaşlığın qurulması	Təhsil Nazirliyi	İqtisadiyyat Nazirliyi. <i>Təvsiyə edilir:</i> Azərbaycan Respublikası	Bu prioritetin təsirləri müvafiq sektor üzrə Strateji Yol	2018-2020

			Sahibkarlar (İşəgötürənlər) Təşkilatları Milli Konfederasiyası	Xəritəsində qeyd edilmişdir.	
4.1.2.	Peşə təhsili sistemində sahibkar düşüncə tərzinin təşviqi	Təhsil Nazirliyi	<i>Tövsiyə edilir:</i> Azərbaycan Respublikası Sahibkarlar (İşəgötürənlər) Təşkilatları Milli Konfederasiyası		2017-2020
4.2. Sektorlar üzrə tələblərin qarşılmasına dəstək verilməsi					
4.2.1.	Sektorlar üzrə ümumi tələblərin qarşılmasına dəstək verilməsi	Təhsil Nazirliyi	<i>Tövsiyə edilir:</i> Azərbaycan Respublikası Sahibkarlar (İşəgötürənlər) Təşkilatları Milli Konfederasiyası	Bu prioritetin təsirləri müvafiq sektorlar üzrə strateji yol xəritələrində qeyd edilmişdir.	2017-2020
4.2.2.	Sektorlar üzrə spesifik tələblərin qarşılmasına dəstək verilməsi	Təhsil Nazirliyi	Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi, Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi, Rabitə və Yüksək Texnologiyalar Nazirliyi. <i>Tövsiyə edilir:</i> Azərbaycan Respublikası Sahibkarlar (İşəgötürənlər) Təşkilatları Milli Konfederasiyası		2017-2020

Strateji hədəf 5. Peşə təhsili və təlimi üzrə hədəflərin əldə olunmasına təkan verəcək vasitələrin tətbiqi					
5.1. İnfomal və qeyri-formal üsullarla əldə edilmiş səriştələrin tanınması					
5.1.1	İnfomal və qeyri-formal üsullarla əldə edilmiş səriştələrin tanınması mexanizminin hazırlanması	Nazirlər Kabineti	Təhsil Nazirliyi, Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi. <i>Tövsiyə edilir:</i> Azərbaycan Respublikası Sahibkarlar (İşəgötürənlər) Təşkilatları Milli Konfederasiyası	<ul style="list-style-type: none"> • ölkədə əmək bazarına daxil olan ixtisaslı kadrların sayının artması. 	2017-2018
5.1.2	İşə qəbul zamanı peşə ixtisasını təsdiq edən sənədin tələb edilməsinin hüquqi bazasının formalaşdırılması	Nazirlər Kabineti	Təhsil Nazirliyi, Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi. <i>Tövsiyə edilir:</i> Azərbaycan Respublikası Sahibkarlar (İşəgötürənlər) Təşkilatları Milli Konfederasiyası		2019-2020
5.2. Məlumatların şəffaf monitoringinin və vahid bazasının təmin edilməsi					
5.2.1.	Mövcud məlumat infrastrukturunun təhlili	Təhsil Nazirliyi	Dövlət Statistika Komitəsi	<ul style="list-style-type: none"> • Real ÜDM-ə birbaşa təsiri gözlənilmir; • təxminən 10 yeni iş yerinin yaradılması. 	2017-2018
5.2.2.	Məlumat bazasının yaradılması	Təhsil Nazirliyi	Dövlət Statistika Komitəsi, Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi, İqtisadiyyat Nazirliyi, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında		2017-2018

			Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyi. <i>Təvsiyə edilir:</i> Azərbaycan Respublikası Sahibkarlar (İşəgötürənlər) Təşkilatları Milli Konfederasiyası	
5.2.3.	Peşə təhsili sistemi üzrə məlumatları əks etdirən internet səhifəsinin yaradılması	Təhsil Nazirliyi	Dövlət Statistika Komitəsi, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyi	2018
5.2.4.	İnternet səhifəsi ilə bağlı ictimai məlumatlılığın təmin edilməsi	Təhsil Nazirliyi	Dövlət Statistika Komitəsi, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyi	2018-2020